

Pályázatok

Minden szó egyszeri beiktatása 16, vas-
tagon szedett betűkből 32 fillér. Pályá-
zatok felvételnek: Budapest, Sip ucca 10.
— Hirdetések díja előre fizetendő. —

A sátoraljaujhelyi aut. orth.
izr. Talmudtóra iskola oly 30 év
körüli melamed-ot keres, aki ש
נמרא חו"ס ור"ש ח"ך ור"י ח"ב
oktatásra megfelelő képzettséggel és
gvakorlattal bír. Pályázati kérvény-
hez melléklendő képesítési, ed-
digi működési és egyéb okmányok
másolatain kívül hatósági erkölcsi
bizonyítvány és magyar (állampol-
gársági) illetőségi bizonyítvány. Fi-
zetés megegyezés szerint. Cim: Ifj.
Deutsch Mór elnök, Kossuth Lajos
u. 34.

A celdömölki aut. orth. Talmud
Tóra Egylet keres egy bócher
א"ב חורשי נמרא ור"י ח"ב
tanítani. Fizetés havi 80 P, lakás
és vándorkoszt. Utiköltség csak a
meghívottnak térítetik meg. Ajánla-
tok Neustadt Samu elnök címére
küldendők.

A pápai orth. hitközség pályáza-
tot hirdet ש"ב בע"ה ק"ר ש מרבים
állásra, melyre 35 éven aluli oly
magyar honos metszők, kik három
elismert orthodox rabbitól kabbólóh-
val rendelkeznek, pályázhatnak. Java-
dalmazás: fizetés megegyezés sze-
rint, megfelelő lakbér és szokásos
mellékjövdelem. — Próbaelődásra
csak meghívottakat bocsátunk. Pá-
lyázók folyamodványukban ismer-
tessék eddigi működésük helyeit és
családi körülményeiket. Az állás
azonnal betöltendő.

Pápa, 1929 szeptember hó.

Ifj. Eisler Mór
hitk. alelnök.

Iskolakönyvek

az ország összes iskolái ré-
szére kaphatók Müller-nél,
Budapest, VI., Laudon-utca 2.

Tálószim,
Máchzajrim,
Szeférím.

Katzbürg Salamon könyvnyomdája

Budapest, Dob ucca 28.

Elvállalja mindennemű nyomtatvá-
nyok elkészítését. — Specialista
héber nyomtatványokban.

מקבל להדפיס ספרים בול ובתנאים קלים.

Apró hirdetések

MUSZONEGY ESZTENDŐ óta
közvetít házasságot Nagy Jenő
Rákóczi-ut 57-b. — Telefon (cég-
nélküli levelezés).

TEKINTÉLYES, országosan is-
mert rabbi, özv. 35 éves leánya
részére, ki minden tekintetben si-
került, hozzáillő, talmidchó-
chem és biztos existenciával bíró
férjet keresünk. Erre vonatkozó
levelek a kiadóba »Eszes Chajil
35« jeligére intézendők.

27 ÉVES vezérképviselő, aki biz-
tos existenciával rendelkezik,
nősülne előkelő orth. zsidó csa-
ládból. Leveleket lehetőleg fény-
képpel. Jelige »Budapest«.

FÉRJHEZ ADNÁM önhibáján ki-
vül elvált gyermektelen asszony
leányomat, oly 40 éven felüli
intelligens, vallásos érzelmű fér-
fihez, kinek biztos existenciája
van és családja nincs, vagy leg-
feljebb egy gyermeke. Hozo-
mány 30—40 ezer P között.
Bővebb megtudható Briszk M.
főrabbinál, Tasnád. (Judetul Sa-
laj, Románia.)

BENŐSÜLÉS! 30 év körüli vallá-
sos órásegédet keresek, aki
benősülne nagyobb vidéki vá-
rosban levő órá és ékszerüz-
letbe. Teljes címmel és referen-
ciákkal írt ajánlatot »Szombat-
tartó« jeligére kérek e lap ki-
adóhivatalába.

TELJESEN megbízható, szigoruan
orthodox szakácsnő kerestetik.
Bemutatkozás 9—4-ig. Freudiger
Izabella-ucca 51.

ÉPÜLETFASZÁKMÁBAN 1 1/2 évi
gvakorlattal bíró fiatal tisztvi-
selő, ügyes eladó, jól köböző,
levelezésben és az egyszerű
könyvtelben teljesen jártas. Je-
sivát is végzett, egyben vállalná
esetleg gyermekek talmudi ok-
tatását is, állást keres. »Meg-
bízható szombattartó« jeligére a
kiadóba.

ELVÁLLALNÉK 2 gyermeket tel-
jes ellátásra. Ugyanott fiam kor-
repetit iót vállal. Zongoratanítást
is. Márkus Jenőné, okl. zong-
oratanárnő VI., Erzsébet ki-
rállyné ut 11. II. 3.

GYERMEKTELEN család 17—20
éves főzni tudó árvalányt ke-
res, Herczog, Ürömi-ut harminc-
négy, fűszerüzlet.

SZIGORUAN VALLASOS tökéle-
tesen perfekt szakácsnőt kere-
sek. Cim a kiadóban.

ZSIDÓ HITTESTVÉREK! Jobb
napokat látott, tönkrement vi-
déki családos 34 éves kereske-
dő, aki előkelő rabbicaládból
származik, könyörületességért
fordul hittestvéreihez, juttassák
bármily álláshoz, hogy család-
jának kenyerét megkereshesse.
Prima referenciákkal szolgálha-
tok megbízhatóságom tekinteté-
ben. Bármily foglalkozást, szel-
lemit vagy fizikait elvállalok.
Sulyos helyzetemben állás elnye-
réséig, pénzbeli segítséget is
elfogadok s kérem azt »Önér-
zetes rabbicalád tag« címre e
lap kiadójába eljuttatni.

BORKERESKEDŐK részére elvál-
lalja szüret vezetését teljes השגחה
val, jó referenciákkal bíró szak-
képzett egyén. תלמיד חכם jeligére
a kiadóhivatalba.

SCHÜCK ORTH. FIUINTERNÁ-
TUSBAN elsőrangú gimnáziumi
tanerő felvétetik. Jelentkezés 10—
11-ig, Kertész-u. 32.

ISKOLATANULÓKNAK és magáno-
soknak ad teljes ellátást olcsón
Blau Miksa Budapest, Dob utca
32.

22 ÉVES intelligens, talmudtudásu
vallásos fiatalember jelenleg na-
gyobb községben tanító, elmenne
házitanítónak, lehetőleg oly felté-
tellel, hogy szabad idejét üzletben
tölthesse. Jó bizonyítványokkal
rendelkezik. Rottenstein H., D. A
részére, Földes, Hajdu m.

PERFEKT gyors- és gépirónő bár-
mely szerény díjazással szombat-
tartó állást keres. Kohn Margit,
Rombach-u. 13. II. 5.

MÉSZ, fával és szénnel égetett, kő-
mentes minőségben, pontos szá-
llítás mellett állandóan kapható
Pollák Zsigmond cégnél, Debre-
cen, Miklós-u. 13.

SÍRKÖVEK minden kivitel-
ben legolcsóbb gyári áron
Schreiber Jakob
villanyerőre berendezett
sírközemében Debre-
cen, Hunyadi-utca 14.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos
GROSZBERG JENŐ.

Hoffmann és Társa könyvnyomda
Budapest, VI. Próféta ucca 7

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

ALAPITOTTA:

Groszberg Lipót לייב

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, VII., SIP-UTCA 10.
TELEFON: J. 425—90. CSEKKSZÁM: 50.791.
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGÓ

SZERKESZTI:

Groszberg Jenő

Befejeződött a Kenészi Gédajló

— A világhírű geri rebbe és a kongresszus több vezéralakja
nyilatkoznak a „Zsidó Ujság“ szerkesztőjének —

Eltekintve a Kenészi Gédajló határoza-
tától, új munkakedvre felszólító ja-
vaslaitól, a szép beszédek tartalmá-
tól ébresztett szellemi élvezettől,
nagy élményt s soha el nem felejt-
hető emléket jelent a résztvevő ta-
gok kitűnőségeivel való beszélgetés.
A magyar orthodox ember előtt va-
lóságos új világot tárnak fel az ilyen
találkozások. Különféle országok, a
mientől teljesen eltérő környezet
hatása alatt nevelkedett, típusait
ismeri meg, de minden különbözőség
dacára egyesít mindnyájunkat a Tóra
szeretete és a Tóra ismerete. E té-
ren itt mindenki testvér. És elte-
lünk bámulattal, hogy a Tórától
kiáradó bölcsesség milyen pompás,
az emelkedettség érzetét keltő és
valóságos áhitatot kisugárzó egyé-
niségeket nevelt. A szavak amelyek
a világ orthodoxiájának vezetői aj-
kán elhangzottak, felejthetetlenek
maradnak, annál is inkább, mert
közvetlenül, minden nyilvánosság
felé irányított tendencia híján be-
szélnék, az orthodoxiának egy nekik
idegen nyelven író szerény munká-
sával. Nehezen esik nekik a „Zsidó
Ujság“ nevet még kiejteni is, de
amikor megemlítjük, hogy az „All-
gemeine Jüdische Zeitung“ harcai-
nak folytatói vagyunk, akkor az
összes kelet-európai delegátusoknál
a legkitűnőbb ajánlólevelünk van.
S különösen, amikor elmondjuk azt
is, hogy a Zsidó Ujság alapítója R.
Arjéh Groszberg ר' אריה גרוסברג volt, akkor az
elhunyt apának járó tiszteletből a
fiura is átháramlik valami.

A magyar orthodoxiát ismerik a
Kenészi delegátusai, a Dániából
jövők épügy, mint a litvániaiak, a
lengyelek képviselői épügy mint a
norvégiai rabbi. Tudják, hogy itt
még erős bástyái vannak a Tórán-
ak és a vallásosságnak. Az álla-
milag elismert különálló szervezet

a zsidó vallásos élet megőrzésére
gyakorolt hatását is mindannyian
ismerik s értékelni tudják. Irigyel-
nek bennünket a jesivák támoga-
tására alakult egyesület, a Tomché
Jesivosz buzgó és eredményes mű-
ködéséért, és mindegyik az ő orszá-
gában kíván ily agilitásu egyesüle-
tet. Mi pedig azt hisszük, hogy a
palesztinai munkára felvetett esz-
mét: a peruto jaimsz-l a minden-
nap fillér adományt legelőször a
Tomché Jesivoszhoz sikerül majd
megvalósítani. És nagyon örültünk,
amikor megállapíthattuk, hogy né-
mely magyarországi gaon nevét és
működését mély tisztelettel említik
oly kiválóságok, oly talmudi kapa-
citásos is, akikre ráillik a régi kitű-
nő cím: „az egész diaszpóra gyerme-
keinek mestere“ (rábón sel kol be
né hágajló). Tisztelet és becsülük
a magyar orthodoxiát, de azért meg
is tudják kritizálni. Felekezeti-pol-
itikai orientálódását nem igen bírják
megérteni, mivelhogy nem ismerhe-
tik jól a magyar zsidóság politikai
életének egyes mozzanatait, amelyek
irányítólag hatottak a magyar or-
thodoxia állásfoglalásánál bizonyos
felekezeti és világ-orthodox kér-
déseken.

A „Gerer Rebbe“

A legmélyebb hódolattal körül-
vett lelkipásztor, akinek nevét száz-
ezrek áldással emlegetik egész Ke-
leteurópában és aki számtalan em-
bernek megmentette tanácsával, imá-
jával lelki harmoniáját, családi bol-
dagságát, az életbe való hitét, a
legszívélyesebben fogad, amikor
elébe járunk. Szuggesztív erejű
pillantásában az imponáló fölény
csodálatosan vegyül a szeretetteljes
együttérzéssel. „Nagyságának helyén
ott találhatod leereszkedő szerény-
ségét“ (bechol mokajm soató

majcé geduloszaj som áto majcé
inveszonuszaj). Tiszteletet gerjesz-
tő ősz szakáll a hatvanas évek
vége felé járó korral dacoló arcot
keretezi be. Viselkedésében s ruhá-
zatában, hanghordozásában s min-
den mozdulatában disztinált. Lát-
szik rajta ősk lánclátának s ha-
gyományának hatása. Beszélgeté-
sünk folyamán, amely meggyőz
bennünket, hogy a Rebbe a világ
zsidóságának minden kérdésével s
annak minden szempontból való
megítélési módjával teljesen tisztá-
ban van, megkérdeztük, hogy mint
látja a magyar orthodoxia útját, ta-
pasztalatai alapján s meggyőződése
szerint? Reám néz egy kissé reám-
szögezi tekintetét — felejthetien
lesz! — azután csendesen mondja

— Áldott ország ez! A szent
Tan tanulása és a szellemétől
átítatott vallásosság tesz ki az-
t. De ne felejtsetek el: „chá-
verim kol Jiszróel“, testvéreként
kell a szent Tanért dolgozni az
e g e s z világ-orthodoxiának.
Már a szent Tan adásánál, a
maton tajronál kötelezettséget
vállalt Jiszróel az egyetemes
felelősségért.

A volt szajmszenátor

Lewin, a rzesowi főrabbi a kon-
gresszus egyik legnépszerűbb kivá-
lósága. Kitűnő szónok a zsidó prob-
lémák kiváló szakértője, lebilincse-
lően kedves ember. Mikor a főrab-
bit beszélgetésünk közben szenátor-
nak szólított, élénken s mosolygó-
san tiltakozik ellene:

— Sajnos, már nem vagyok sze-
nátor. Ezt sajnálom nem szemé-
lyemre, hanem az Agudára való
tekintettel. Egy ciklusban valóban
szenátor voltam a szajmben, ott
küzdöttünk zsidóságunk érdeké-
ért (Folytatás a 8. oldalon)

Az orth. világkongresszus lefolyása

— A „Zsidó Ujság“ kiküldött munkatársától —

Az Aguda Lengyelországban

Szerdán Zirelsohn kisenevi főrabbi foglalta el az elnöki széket, amelyen már hat év előtt az első kenészi alkalmából is ült. Az intéző bizottság nevében dr. Pinchas Kohn rabbi tartja a beszámolót. Üdvözlő az ifjúságot és az agudista munkásokat. Nincs oly jobboldali párt, mely az Agudánál hithűbb volna s ezért nem fogják engedni, hogy jobboldali harcba belemenjenek. Nagy munkát végzett az Aguda Lengyelországban, ahol 250 leányiskolát tart fenn, amely iskolákban 18.000 gyermek részesül orthodox vallásos nevelésben. Az Aguda munkaközvetítése Németországban az elmúlt 6 év alatt 5000 munkanélkülit szombattartást megengedő állásokba helyezte.

A jelentéshez hozzászólt Jankowitz, az agudista munkások képviselője. Hangsúlyozta, hogy ők nem az osztályharc alapján állnak, hanem a Tóra szellemében akarják helyzetüket megjavítani. A lomzai rabbi az Aguda legfontosabb munkájának a személyi emésztést (hit) tartja. Friedensohn (Lodz) sajnálja, hogy az Agudának nincs kellő sajtója.

A „Keren ha-Tóra“

Csütörtökön Dr. Deuschländer beszámol az Aguda iskola hálózatáról. 147 leányiskolája van az Agudának, de 600 helyről kérték, hogy mentse meg gyermekeiket. De az anyagi eszközök hiányoznak.

Dr. Auerbach (Berlin) a német orthodoxia viszonyait vázolja. Ez az orthodoxia az Aguda erős oszlopa, a Keren Hatóra jövedelmének 40 százaléka Németországból kerül elő. Goodmann (London), Kahane rabbi (Newyork) a keleti és nyugati orthodoxia együttes haladásáról beszélt.

A § 4.

Csütörtök délután került szóba a negyedik paragrafus megváltoztatása. Arról volt szó, vajjon a paragrafus eddigi rendelkezései ellenére oly férfiak is nyerhetnek szerepet, akik nem önálló orthodox hitközségek tagjai. Rosenheim (Frankfurt) azzal vezeti be a vitát, hogy a plénum előtti tárgyalás előtt a rabbi tanács fog a dologban dönteni. Dr. Carlebach azt hangoztatta, hogy enyhíteni kell a paragrafuson. A kisenevi főrabbi Zirelsohn még tovább megy s felhívást nyújtandónak tartja az

Aguda kapuit mindenkinek, különösen az ifjúságnak. R. Chaim Lau eperjesi főrabbi a negyedik paragrafusról nem akar szólni, hanem szükségesnek tartja, hogy a nép megnyerése céljából

az Aguda rendezzen be iparos jesivákat.

Fuchs nagyváradai főrabbi Szlovákia Erdély és Magyarország orthodoxiája szempontjából a paragrafus fenntartásáért száll sikra. Ugyanilyen szellemben szólal fel a Breuer-irakció szónoke, a frankfurti dr. Ehrmann. Ellene szólnak a varsói Lewin és a prágai Lieben professor.

A sábosz-probléma

Pénteken Hitel Günsburg, a Chofecz Chájim veje beszél a lengyel jesivák és általában az ottani zsidóság nehéz helyzetéről. Egyre több zsidó polgár munkássá lesz. Szükségünk van olyan értelembe való támogatásra, hogy a szombatot megtarthassák. Jakobsohn felveti a szombattartók munkanélküliség elleni biztosítását. A szombattartó munkások számára szakiskolák nyitandók. From (Varsó) megemlíti, hogy Lengyelországban sok, magánéletében orthodox gyáros nem alkalmaz szombattartó munkást. Dr. Auerbach rabbi (Halberstadt), szükségesnek tartja, hogy a gyárak ne pénteken adják ki a fizetéseket, mert ezzel a szombattartó kereskedő versenyképtelen lesz, mivel szombati napon ötször annyit árul a ke reskedő mint a többi napokon.

A ger-i rebbe nejemint nőkongresszusi szónok

A Kenészi női kapcsolatban az Agudának első női kongresszusa is meg lett tartva A kongresszus tárgya leginkább a keleti zsidóság leánynevelése volt. Felszóltak: Bondi Ernestine Wien, Wreschner Betti Frankfurt, Rothschild Breslau, Halpern Amsterdam, Rätzesdorfer kisasszony Antwerpen, Maygerowitz Riga, Hirschler rabbiné Pozsony, Grossmann Newyork. Igen meglepő szavakban üdvözölte a kongresszust a „gerer“ rebbe neje s azt óhajtotta, hogy az összes országok zsidó női dolgozzanak a szent célért.

Az Aguda hadiár- vák alapjáról

referált vasárnap reggel Schwab (Halberstadt), öt árvaháza van az

Agudának: Kalisban, Varsóban, Byalistokban és keltő Wiener Badenben. Az intézményt a Joint is támogatja, de ez nem elégséges és felkéri a különböző országok bizalmi férfiai az ügy propagálására.

Erecz Jiszroéli ügyekről

referált először Horowitz rabbi (Jeruzsálem). Beszél az ismeretes palesztinai hitközségi törvényről, az azzal szükségessé vált orthodox különválásról. A nagy pusztulással kapcsolatban felolvassa Sonnenfeld főrabbi hozzá intézett levelét, mely rettenetes nyomorban és éhségben szendvednek az orthodoxok, kik a nagy cionista segélyezési akcióból semmit sem kapnak. — Ezután Blau Mózes jeruzsálemi rabbi az Aguda oliai titkára referál a palesztinai eseményekről. Megrázó képekben festi le az általa átélte borzalmas napokat, melyekről a sajtó — ugymond — keveset írt.

Dr. Ehrmann (Frankfurt) hatalmas manifesztációja az Erecz Jiszroéli chinüch-ről következett ezután. Megrázóan ecseteli az ezen a téren fennálló állapotokat. 500 leány keresztény missziós iskolákban tanul. Mauráj verébau-száj — mondja, hatalmas, velőrázó lendülettel: *Mentsék meg a gyermekeket Erecz Jiszroelban!* Az Aguda-iskolákat — 7 fiu és 7 leányiskolát, ahol 1500 gyerek tanul — legalább a duplájára kell sürgősen felemelni, melyhez pénz szükséges.

Holländer, Altona, a gazdasági munkák szükségességéről és támogatásáról beszél. Dr. Winkler Kopenhága, a Palesztina-munka keresztülvitelére *perüto-jajmt* bevezetését (hogy minden agudista naponként egy fillért adakezzon) ajánlja.

Orth. kóser vendéglő Szegeden.

Tejes és husos, hideg és meleg ételek állandóan kaphatók. Kizárólag makói vágást használnak. Referenciát a makói orth. rabbinátus nyújt. Fiatalemberek, kik Szegeden végzik tanulmányaikat olcsó ellátásban részesülnek. **Blau Izsákné (Makórol) Szeged, Somogyi-u. 20.**

Az Aguda nem lép be az Agency-be

A vasárnap délutáni ülést Rosenheim, Frankfurt, magasba szárnyaló, izzó tóraszeretettel átfutott beszéde nyitotta meg. Már 1922-ben — ugymond — kijelentette az Aguda az angol kormány, a népszövetség és a világ nyilvánosság előtt, hogy a cionista organizáció egyoldalú elismerése mint a zsidóság képviselője (Jewish Agency), képtelenség. Mi többibben szövegeztük fel a cionistákat és a Jewish Agencyt: tegyék lehetővé az együttműködést s szorítkozzanak csupán gazdasági munkára Palesztinában: mert a chinüch-t (gyermeknevelés) nem hagyhatjuk kezeikben. A válasz mindig mély hallgatás volt.

Most, hogy Zürichben megalakult a Jewish Agency, kénytelen az Aguda ezen történelmi eseménnyel szemben álláspontját leközölni. Ellentétes érzelmeik viselkednek bennünk! A hatalmakkal, az arabokkal szemben egyenesen kellene fellépünk a zsidó élet- és vagyonbiztonság érdekében. Nem kell hagyni magunkat lekasabolni és a legnagyobb áldozatok árán felépített kolonizációt kifizetni csak azért, mert nincs elég katonaság és rendőrség Palesztinában. Magától értetődik, hogy a cionista és agudista vezetőség együttesen járt el ez ügyben a hatalmaknál. Másrészt azonban kérdeznünk kell: Miért küldte reánk, a mijóságos Teremtőnk, aki nem büntet hiába, ezt a katasztrófát? . . . A rabbitanács hosszas tárgyalás után kimondta, hogy a belépésünk az Agency-be a mai formájában, vallási szempontból tilos és szónok felolvassa a köv. rezolúciót:

1) A Kenészi Gedajló megalapítja, hogy a Jewish Agency részéről eddig nem kíséreltetett meg az Agudát a palesztinai együttműködésre megnyerni.

2) A K. G. ezáltal — az egész zsidóságot mélyen megrendítő és bünbánatra serkentő eseményekre tekintettel — utólagja felkéri a Jewish Agencyben tömörült testvéreket: tegyék lehetővé az orthodox zsidó tömegeknek az együttműködést az Agency gazdasági és politikai feladataiban.

3) A rabbitanács ezt ahhoz köli, hogy az Agency mondjon le a kulturális ügyek vezetéséről és szorítkozzék csupán gazdasági és

politikai tereumra, a törátörvény betartásával.

4) Ameddig ez meg nem történik, addig a szervezett orthodoxia az Agencyből távol marad s így a Jewish Agency nem tekinthető a szentföldi orthodox tömegek képviselőjének.

5) Mindazonáltal, az Agudasz Jiszroel tovább fog haladni a maga útján, melynek vallásos álláspontja, a „*mitzvász jisüv erecz jiszroel*“ értelmében az orthodox palesztina-munkát folytatni fogja. (Hosszantartó éljenzés és taps.) Végül folytatja: Cionista és liberális testvéreink! Határozzátok el magatokat s ne tegyetek igazságtalanságot (ál nó áchát törü). Mi előterjesztettünk nektek annakidején egy tervezetet, hogy az összes intézmények a Tóra alapján szabályoztassanak. Ismét rámutatunk erre — s kérjük, hogy I-ten áldása áradjon a Szeniföldre és a zsidó népre. (Taps.)

Pinchas Kohn rabbi: Amig az Agency elve, hogy „a zsidóság nemzet Tóra nélkül“, addig az Agudában csoportosult orthodoxia politikailag sem képviselthei magát vele. Ugyanezt fejti ki Hirschler rabbi, Pozsony, Lewin főrabbi, Rzeszow.

A gerer rebbe bucsuja

Ezután a gerer rebbe emelkedik szólásra. Ekkor az ezernyi gyülekezet, mint egy ember, felugrik helyéről a rebbet hallani, de akit csak a közvetlen szomszédságában állók hallhattak:

— Haza kell utaznom. Az egész szent gyülekezetnek keszivo vachszimo tajvót kívánok. Megáldom a megjelenteket s kívánom, hogy mindenki megerősödjön térjen haza lakhelyére, A bankalapításhoz Mazeltovot kívánok, de kérem, hogy a bank al pi heter iszke legyen vezetve. I-ten árássza áldását Önökre és szent tevékenységükre, Amen.

A nagy rebbe szavait hatalmas éljenzés követte. Aki csak tehette kézcsókkal bucsuzott a gaontól. Felszóltak még az Agency-témához: Rosenfeld Krakau, Friedman Versó, Hendeles Lodz.

Az ülés este 10 órakor ért véget óriási lelkesedés közepette. A lelkesedés tánca hevitette a társaság keleteurópai részét.

Orthodox sajtó

A hétfői ülésen Birnbaum, Kobryn (Lengyelország) kritizálta az Aguda vezetőségét. Erősen érezhető az orthodox sajtó hiánya. — A litván janowi rabbi elkéseredten kiált fel: „*mir werden dertronken dorch die tréfene Blett-lech*“. A közönség — ugymond — olvassa ezeket a „tréfli“ zsidó lapokat s azt hiszi, hogy mindaz igaz, amit azok a lapok neki feltalálnak. A jelzett lapokban levő apikorszesz azután megmételjezi a zsidó lelket. — Kahane newyorki rabbi követeli: létesítsenek sajtó Aguda-literatúrát.

Rezolúciók

Ezután többféle rezolúció került felolvasásra (palesztinamunka, bankalapítás stb). A sábosz propaganda tekintetében kéri a K. G. a sábosz-parencolat támogatását a világ gazdasági és politikai fórumaitól; propagálja az 5 napos munkahetet és a berkifizetés napjának a hétvégről való eltolását stb.

A vitás 4-ik §.

E felett a rabbibizottság döntött. A § megmarad a köv. megjegyzésekkel: egy az Agudán kívüli világszervezet tagja csakis a világ-rabbitanács beleegyezésével választható az Aguda vezetőségébe; egy országos szervezet tagja ügyében az illető ország Aguda-rabbibizottsága illetékes dönteni. Ezenkívül a rabbitanács egy proklamációt bocsát ki, mely szerint mindenütt szent kötelessége minden hithű zsidónak, hogy egy „Austrittsgemeinde“ tagja is legyen. Ahol viszont a nem-orth. hitközségek tilalom alatt állnak, nincs hatalom, mely e tilalmat megdöntse.

*

A „§ 4“ megtartása érdekében egységes bástyát alkottak a német Breuer-orthodoxián kívül a szlovenszki és erdélyi delegátusok. Az erdélyi orth. központi iroda megbízásából Freund szászrégeni főrabbi képviselte a magyar orthodoxiával azonos álláspontot. Itt említjük meg, hogy az erdélyi delegáció tagjai közt voltak Fuchs főrabbi; a wizenszki rebbe veje a wilchowitzi rabbi, továbbá Freund Lajos, Kohn David, Friedmann Fülöp és Sternberg Izsák Nagyváradról. Utóbbi a palesztina-bizottság ülésen beszédet tartott a véres szentföldi eseményekről, amelyek okát Jirmijo proféta szavaiban látja: „*ál mó oudóh hoorec . . . ál ozvom esz*

tajrósi. A nagy pusztulásnak az oka — szónok szerint — a vallástalan cionista vezetésben keresendő.

Keren Hatóra, sajtóalap

A janovi rabbi és a Biermann (Pinszk) a jesivák állapotáról s ismét a sajtóról beszélnek. Előbbi szerint

minden híthü zsidó kötelessége évenként legalább 1 dollárt jesiva alapra és fél dollárt orth. sajtóalapra adni.

A szervezésre vonatkozólag javasolja, hogy mindenki akit a központ arra felszólít, utazzon évente 5 napot a központ által kijelölt propaganda-utra.

A szovjet borzalmai; palesztina-mandátum

Pinchas Kohn referál az orosz viszonyok borzasztó voltáról, melynek előidézésében, a hitűktől el-

A Kenészi Geddalló utolsó napja

Kedden délelőtt ünnepélyes hangulatban nyitják meg az ülést. A nagy terem ismét telve van. Felolvassák az összes rezolúciókat. A nagygyűlés tiltakozik a zsidóságnak a Nyugati Falhoz való jogai megszorítása ellen s követeli az angol kormánytól, a bűnösök megbüntetését és a zavargások által szenvedett károk megtérítését. Megszavazzák az Aguda hitelbank alapítását. Az Aguda az orosz üldözés alatt szenvedő érdekében az esetleges kivándorlást is előmozdítja. A végrehajtó bizottságnak megadják a felmentvényt és egyhangúlag újból megválasztják. A végrehajtó bizottság központja Bécs; a szervezés és propaganda központja Frankfurt. — Schreiber Dávid drohobitzi tudós nagy tetszéssel fogadott beszédet tartott.

A záróünnepély

Kedden este 6 órakor nyílt meg a felejthetetlen záróülés. Örömtől és meghatottságtól könnyek csillogtak az emberek szemében. — Sapira rabbi arra utalt, hogy bezárjuk ugyan a kongresszust, de nem a munkát. Dolgozni kell a zsidóság érdekében.

Grodzensky rabbi, Vilna, a rabbitanács elnöke emelkedik szólásra. (Frenetikus, szünni nem akaró taps).

Igazságot és békét követel a zsidóság számára a külvilágtól,

pártolt ottani zsidóknak is részük van. Felolvassa a Kenészi Geddalló idevonatkozó rezolúcióját. — Ezután értesíti a K. G.-ot, hogy egy angol távirati iroda hazug híre szerint az Aguda követeli, hogy Anglia mondjon le a palesztina-mandátumról. Az Aguda vezetősége a hírt megcáfolta.

Sapira lublini rabbi

a rabbitanács egyes határozatait közli: Felszólítja a munkaadókat szombattartó munkások, segédek alkalmazására. A szentföldi eseményekre eszméljen fel a zsidóság, szálljon magába tesüvo-val. Tomboló lelkesedést váltott ki azon bejelentése, hogy a rabbitanács Rosenheimot a „majráné” címmel tüntette ki. Rosenheimot és Sapira rabbit percekig ünneplik. Utóbbi a hallgatóság aválára kapta.

Schreiber Sámuel.

a zsidóságot pedig felszólítja, a palesztinai és orosz hittestvérek támogatására. Ezután felolvassák a »Choféc Chájim« által is aláírt felszólítást, mely szerint szelichosz első napján az egész világon általános böjt tartassék. A felhívás szövege a következő:

קול קורא

אחרי הכרות החיצונית הכללית על צרות אחרות ברומא תכנונו עליו צרות רבות ורעות, שמעות נוראות ומחורדות פולחית כליות ולב, ולשמעות כי באות נמש כל לב, וכשלו כל ברבים, כי בעיר קדשנו ירושלים בעיר קברות אבותינו הברוך, וכל רחבי ארץ ישראל נשפך דמנו כמים בראש כל הוצות. קרבנות למאות נפלו חלל ונסרו נפשם על קדוש השם וקדשי ישראל (וינקום דם) וקול נהי נשמע מציון איד שודדנו, והנה על כל אותן השמעות הנוראות מחויבים כל בני ישראל לקבוע תענית צבור על בית ישראל ועל עם ד' כי נפלו בחרב ועל בני ציון ויקרים קדושים וטהורים ותלמידיו השיבה הקדושה בחברון שנפלו הלל והיו למבח לפריצי היות טורפות, אולם לקבוע שני תעניתים כלליים ותכופים אי אפשר, ולאות הנהי תענית צבור אשר הוכרז (ליום א' דסליחות בעלש) כללי וכפול על צרות אחרות ברומא ועל הטבח הנורא בארץ הקדושה, חוקו ונתחקה נא נעד עמנו ועירי אלקינו להרבות בתפלה ולעוק מרה על השבר אשר השברנו בכפלים, נעורר נא רחמים לפני אבנו שבשמים לרחם על פלישתנו בארץ

ובנולה, וא—ל כבוד לא ימאס תפלה וכללות ישראל וינחמנו בכפלים, לראות בנחמה וכבני ציון וירושלים בשוה ד' שבות עמו בכיא. ישראל מאיר הכרן מחים חיים ומיב. חיים עורר נראדוענסקי.

Rosenheim lelkes beszédben bucsuzik a gyülekezetétől. I-ten áldását kéri az Aguda további munkájára, a világorthodoxia — és zsidóság dicsőségére. Rámutat Wolf Pappenheim nagy érdemeire, mire az egész kongresszus ünnepli a bécsi orthodoxia veterán vezérért. Rosenheim azzal fejezi be: bóruch áto vevauachó uvóruch áto veczésché! (Lelkes éljenzik.)

A kongresszust Pinchas Kohn rabbi zárja be este 9 órakor. A kelet-európai tagok temperamentumos és tüzes tánca kezdtek, az Aguda himnuszát énekelve (Sapira petrikow-lublini rabbi a közepén áll). Ütemesen zengik a régi szent ígéretet: »Terveztetek csak fondorlatot ellenünk, meg fog hiúsulni, mert velünk az I-ten«. (Ücú éczo veszüpor, dabru dóvor velaj jókum, ki imónü kél, ki imónü kél...)

Groszberg Jenő.

N y á r i kalapkiárúsítás
szalma, csipke, panama stb. p 1.80-tól
Filkalapmodellek csodaszép választékban 4.80-tól
Reich Fríci női kalapgyár, Vámház-közut 10.

Talészim, Máczorim, Tefilin, Mezüesz
és mindenemü imakönyvek legolcsóbban kaphatók
Szántó Zsigmond
könyvkereskedésében
VII., Sip-utca 12. (a nagy hiik. székházában.)

REMÉNY
zsidó ifjusági folyóirat.
Zsidó ifjusági regények, elbeszélések, darabok, sakk, stb.
Szerkeszti: **Dr. Molnár Ernő**
Félévre 4 pengő.
Budapest, IV., Magyar-utca 3.

Gróf Apponyi és a zsidó néger Palesztináról

A multkor rámutattunk a magyar u. n. keresztény sajtónak hihetetlenül csuf eljárására a palesztinai ügyben. Ugy kezelik e lapok az arabokat, mintha ők lennének a kereszténység bajnokai és bizonyos kárörömmel jegyzik fel a zsidó meggyilkoltak számát. Most megadta a méltó feleletet erre az eljárására egy iztól-vérig katolikus kárörömfü: gróf Apponyi Albert, a ki Genfben a politikai kérdésekről tárgyaló VI. főbizottságban szóba hozta a palesztinai zavargások ügyét.

— Az ad jogcímét felszólaló omra mondotta —, hogy olyan államnak a polgára, amelynek sokezer izraelita alattvalója van. A magyarországi izraeliták természetesen izgalommal nézik, hogy hit-sorsosaik milyen veszélynek vannak kitéve Palesztinában. A magyar zsidók körében eltérő a vélemény, vajjon célszerű-e vagy sem a palesztinai kísérlet; éppen ezért a maga részéről nem kíván ennek a kérdésnek a részleteibe belemélni. Ugy véli azonban, hogy ha már egyszer ezt a kísérletet megtették, akkor becsületből és emberies érzületből folyó kötelesség — különösen azoknak a hatalmaknak a részéről, akik a palesztinai gyarmat megereztésében közreműködtek —, hogy a zavargásoknak véget vessenek és hasonló események megismétlődését megakadályozzák.

— Palesztinában sokszázezer keresztény is él, akiknek biztonságát szintén érintik ezek az állapotok, másfelől a kereszténység legszentebb kegyhelyei vannak Palesztinában. Ebből a szempontból is nagyon kívánatos tehát, hogy ott rend és nyugalom legyen. Utána az abessziniai delegátus

emelt szót. Kiderült, hogy a nagy afrikai birodalmat egy zsidó vallású néger Andarg Masszaj képviseli. Ő Salamon király leszármazottjának mondja magát. Értelmetlennek tartja, hogy a palesztinai keresztények, akik a felebaráti szeretetről szóló i-teni ki nyilatkoztatáshoz közelebb állanak a mohamedánoknál, mégis az utóbbiakhoz huznak. A palesztinai kormány — jelentette ki Abesszinia zsidó képviselője — kötelessége volna a keresztényeket teljes semlegességre kényszeríteni.

Elavult térítési kísérletek

„Kérem a zsidó olvasókhöz, intézi Lichtenstein I. rabbi” című füzetet kaptunk a következő levél kíséretében:

Igen tisztelt Szerkesztő ur!

A betleni rabbi eljuttatott hozzám egy kis misszionárius füzetet, melyet az erdélyi zsidóság között nagyban terjesztettek s mivelhogy valami „Lichtenstein J. rabbi” által lett kiadva, felhívja reá figyelmemet. Egyben azt is közli velem, hogy már több ízben kérdezősködtek nála e szerző iránt s ez készítette arra, hogy eljuttassa hozzám.

En bár csaknem biztosra veszem, hogy az egész „L. J. rabbi” név beállítására félrevezetés lesz. Mindenesetre káros hatással bír vallásunkra az ilyen hittérítési eljárás. Mivel a füzetben szereplő név az enyémekkel egybehangzó, utána szeretnék járni a dolognak, melyhez a szerkesztő ur támogatását kérem! Szíves fáradozásáért előre is őszinte köszönetet mondva, vagyok szerkesztő ur igaz híve: Lichtenstein József főrabbi, Balkány.

Egyedüli szombattartó szállítmányozási, vámkezelési, butorszállítási és autófuvarozási vállalat
Schwarcz és Salgó
cégtulajdonos: **Salgó Jakab**
Budapest, Wesselényi-utca 18.
Telefon: József 423—42.

Dr. Oetker-féle
sütőpor a legjobb!
Kérje minden fűszerkereskedésben a most megjelent, 148 receptet tartalmazó, színes képekkel illusztrált **Dr. OETKER-féle RECEPTKÖNYVET**
Ára 30 fillér.
Ha a fűszeresnél nincs, forduljon közvetlenül hozzánk: dr. OETKER A. gyárhoz, Budapest, VIII., Conti-utca 25.

A szerkesztőség felvilágosítása: Az ember akiről itt szó van, a Budapest környékén levő Tápiószelén működött mint u. n. rabbi. Az elzsidótlanodott s tudatlan hívei nem is értették meg, miről szóokol. Mikor azután kitudódott, hogy keresztény hittérítő, távozni volt kénytelen. Budapestre jött, ahol több misszionárius és térítési szempontból is értéktelen iratot adott ki, a melyeket a budapesti misszió társulat adott ki. L. — maga nem tért ki formálisan s így a háború előtt elhalálozván a rákoskeresztúri nagy (neológ) temetőben van eltemetve. Érthetetlen, hogy a rég elfelejtett ember ócska rőpirataival akarják az erdélyi zsidókat üdvözíteni. Dészről is azt jelentik, hogy a napokban héberbetűs rőpcédulákat osztogattak, amelyek meghívták a zsidóságot az Európa szállodában Korn misszionárius által tartandó előadásához. Az előadás botrányba fullt. Állítólag a zsidók maguk veszték össze azon, hallgassák-e meg az előadót, aki a Talmudból akarta bizonyítani, hogy — a Messiás már eljött... Hogy is mondja Jesájó: „Minden ellened alkalmazott fegyver nem fog sikerülni”. Hát még ilyen nevétaéges ócskaság?

Hófehér fogakat kap a **שר** **Sternol-fogkrémtől**
Kapható minden szombatot tartó üzletben.

Harc az orthodox vallásosságért

— Saját tudósítónktól —

A „Zsidó Ujság” olvasói résziesen vannak informálva az új romániai hitközségi törvényről, a mely egy város területén több hitközség létesítését lehetővé teszi. A Zsidó Ujság kellő körültekintéssel mérlegelte az orthodoxia érdekeit a törvényről. Egyfelől ott vannak az ó-romániai hitközségek egy részének igazi orthodox szervezési lehetőségei, de másfelől tekintetbe kell venni, hogy az erdélyi hitközségekben könnyebbé válik a szecesszió. E rezervált álláspont dacára is minden vallásos zsidónak el kell ismerni, hogy

sokszor jogos és szükséges a kiválás,

ha vallási okokból történik és nem hitközségi ambíciók kielégítésére. Jogos különállási törekvések ellen pedig nem szabad köz igazgatási kényszereszközöket alkalmazni, mert a kényszergyűjtés tulajdonképpen a béke legnagyobb akadályá.

Mindeme elmélkedésre elég tápot nyújt a temesvári-józsefvárosi hitközség kebelében történt viszály. A hitközség egy része szefárd hitközséget alapított, megkapta az engedélyt, majd visszavonták. A szecesszió hívei azzal érvelnek — amint a következő levélváltásból kiderül —, hogy nem orthodox hitközség az, ahol a tagok 75 százaléka nem veszi igénybe a sajchetot és otthon vágat — a cseléd által.

A két levél egyébiránt a következő:

— **3 aprógyermekes anya,** kit férje önhibáján kívül elhagyott, kimondhatatlan nyomorban tengődik. Lakásából kitétek, kenyér nélkül áll; csecsemőjét nem képes táplálni. Könyöradományok. Han Frigyesné, Budapest, VII. Csen. ery. utca 7. III. em. II. címre kéretnek.

Timisoara — Josefstädter aut, orth. isr. Kultusgemeinde

No. 200—I. Timisoara, la 5, IX. 1929.

Tekintetes

Menczer Ede urnak
Timisoara,

IV., P. Scudeir No. 3.

Mélyen tisztelt Uram!

Táviratilag értesítést nyertem arról, hogy a rom. kir. kultuszminisztérium 32325 sz. f. é. augusztus 8-án kelt ideiglenes engedélyt egy józsefvárosi szefárd spanyol hitközség felállítására nézve táviratilag visszavonta. Ugyanez történt a satumári és a cluj-i szefárd spanyol alakításra nézve is.

Mint a hitközség jelenlegi helyettes elnöke, ezt azzal adom b. tudomására, hogy levelem vétele után nyomban sziveskedjék beszüntetni az összes, az önálló hitközség jellegével járó funkciókat, nevezetesen sziveskedjék azonnal betiltani a vágatást és természetesen a gabella-szedést is. Egyben sziveskedjék az összes érdekelttel közölni, hogy hitközségünk területén sem külön autorizáció nélküli imaházat, sem más intézményt meg nem engedhetünk és amennyiben jelen levelemnek nem volna meg a kívánt hatása, úgy a vágatást, gabella-szedést és külön egyházi funkciókat, bármennyire sajnáljuk, kénytelenek lennénk közigazgatási, illetve rendőri uton betiltani.

Amennyiben mézarszékekkel a buszszállításra nézve szerződéseik volnának, vagy alkalmazási szerződéssel akceptáltak volna valakit a rituális funkcióra, úgy a lekötöttségük következményét természetesen csak Önök kell hogy viseljék, mivel hitközségünk semmiféle ilyen kötelezettséget senki javára el nem ismer.

Jelen levelem vételének igazolását kérve vagyok

kiváló tisztelettel
Dr. Nobel s. k.

Timisoara, 929. IX. 8.

T.

Józsefvárosi Izr. Hitközségnek
Timisoara.

F. hó 5-én kelt b. levelük birtokában batorokodom a távollévő Menczer Ede ur helyett Önöket a következőkről értesíteni: Mi mindenben a *Ministerul Cultelor* si

Kitűnő minőségű

Hutter

כשר **szarvas szappan**

kapható minden fűszer- és festékeskedésben. — Gyártja a budapesti orth hitközség rabbinátusának felügyelete mellett: **Hutter József szappangyár és Olajipar r. t.** Budapest, VII., Erzsébet-körút 6. — Telefon. J. 461—92, 93, 94, 408—92.

Artelor szept. 4-én keltezett 32325 számú leiratához tartjuk magunkat, mely határozottan úgy szól, hogy az új törvény életbeléptetéséig az aug. 8 előtti állapotok vannak érvényben. Miután pedig ez ideig még nem szedtünk gabellát, tehát nincs mit beszüntetni. A vágatást pedig ezután is otthon végezzük, amint — a józsefvárosi hitközség tagjainak 75 százaléka... Abban az esetben, ha módjukban lesz a hitközség összes tagjait kényszeríteni arra, hogy a templom udvarban vágassanak, úgy esetleg bennünket is arra kényszeríthetnek, mert ha már különleges bánásmódban nem is részesülünk, de egyenjogúságot elvárhatunk.

Imaházunkat, mely immár 3 éve fennáll és amelyet saját költségünkön tartunk fenn, nincs jogukban betiltani vagy bezárni. De ha mégis megpróbálnák, amit nem hiszek, ez ép oly eljárás volna, mint napjainkban a barbár arabok által elkövetett sajnálatos események a Szent Fálnál. Önök is rendőrséggel fenyegetőznek szíjjelkergetni olyan zsidókat, akiknek nincs más igényük, minthogy tanulhassanak és imádkozhassanak ősi szokásuk szerint. Ilyen fenyegetőzéssel Önök egyedülálló egész Erdélyben, mert majdnem minden hitközségben vannak külön szefárd imaházak, sőt a gyárvárosi hitközségnek is van egy ilyen imaháza, de még egyiknek sem jutott eszébe ezt megátolni.

Fentieket b. figyelmükbe ajánlva, remélni szeretném, hogy el fogják kerülni az országra szóló *chilul hásem-t*.

Hirokoni üdvözléssel:
Singer Herman s. k.

A két levélből kidomborodó helyzet kötelezőleg előírja a hatalom birtokában levőknek, hogy tapintattal, engedékenységgel igyekezzenek elkerülni rendőri beavatkozást, amely lényegében véve úgy sem fog hatásosnak bizonyulni.

R. D.

Temesvár.

Ki-szövaj heti szidrára

Irta: HALÁSZ FÜLÖP

R. Tánchü-mó egykor következő verssel kezdé meg előadását:

»Tiéd Örökkévaló az igazságosság és a miénk orcáink szégyene« Mit jelent ez a vers? Ezt R. Nechemja így értelmezé: Még akkor is szégyenpir borítja orcáinkat, hogyha mi igazságot gyakorolunk. Mikor támaszkodhatnánk mi inkább jótetteinkre, mint akkor midőn mi odaadjuk termésünk tizedét, mint írva van: »Ha majd végig tizedelted tennésednek minden tizedét, a harmadik esztendőben — s addá a levítának, az idegennek, az árvának és az özvegyeknek sat.« — S ime, mit mondunk végtére az Örökkévaló I-tent előtt: »Tekints alá szentséged lakóhelyéből, az égből és áldd meg népedet Izraelt«.

Értelemzük eme tanítást.

Az ember az ő földi gyarlóságában vajmi gyakran minden mélyebb és bensőbb ok, minden őszinte meggyőződés nélkül, pusztán mechanikai megszokottságból gyakorolja a vallás törvényeit. Vagy pedig vallásos környezetnek behatása alatt cselekszik. De ennek az a káros következménye van, hogy az ilyenfajta ember, ha másféle vallásos felfogásnak hódoló környezetbe kerül, akkor annak példáját fogja követni. Az ilyenféle vallásgyakorlásra valóban reáillik a mondás: »Reátékintünk a ami jötteteinkre és szégyenpir lepi el arcunkat«. Nem ilyenféle jámborságot követel tőlünk I-tenünk, nem ilyen meggyőződés nélkül szükölködő különleges jámborságot, melynek semmi összefüggése nincs a mi bensőnkkel. Az ilyen konvencionális vallásosságot vékony cérnaszál köti össze az igazi vallásossággal, mely az emberi benső szent talajából fakadó virágos kert.

S hány gazdag ember van, kit csak a világ előtti szégyenkezése bír arra, hogy némileg támogassa a szegényt. Hány embert bír csak a külső világra való tekintettel arra, hogy a látszat kedvéért némely vallásos szabványt betartson, vagy valástalan életmódját lepézni igyekezzék. S habár még ez a körülmény is ajánlatosabb, mint az, hogy az ember vallástalan életmódját nyíltan fitogtassa és évvel esetleg másokat is az ő rossz példájának követésére serkentessen.

Különb is maga az a körülmény, hogy még leplezni törekszik valástalanságát, azt látszik bizonyítani, hogy benne még — habár homályosan is — ott dereng tudata annak, hogy hibát követ el vallástalanságával s így inkább remélhető az ő megjavulása, helyes utra való térése, s ezért mondják bölcseink: »Mivelhogy nem szolgáltad az Örökkévalót, a Te I-tenedet — öltözetesen! — azaz legalább a nyilvánosság színe előtt el kellett volna kerülnöd a vallásosság sárbaiprását. De semmiesetre sem nevezhető dicséretre méltónak az ilyen eljárás.

De még az olyan sem érdemel babérkoszorút, ki ugyan egészen komolyan veszi a vallásos életmódot, de főleg az I-tentől nyel-

rendő jutalom buzdítja őt erre. Az Atyák mondasáiban is olvassuk: »Ne hasonlítsatok a szolgákhoz, kik csupán csak fizetésért, haszonlesésből szolgálják urukat!« Tehát az ilyen csupán csak haszonlesésből való I-tenszolgálatra is méltán alkalmazható a fenti fejdő mondas mellyel R. Nechemja azt a gondolatot akarja kifejezésre juttatni, hogy szégyenkezni kell akkor, hogyha csupán csak azért adjuk meg a tizedet a levítának stb., hogy cserében azért jutalmat kapjunk I-tentől és nem szent kötelességérzetből tesszük meg azt.

Magánvizsgálatokra

előkészítenek tanárok vidékieket is. Bővebbet: **Andrássy-ut 93. sz. 1**

Eben erschienen:

נחלת צבי

Über den geistigen Nachlass S. R. Hirschs זצ"ל

Ein Beitrag zur Würdigung der religionsphilosophischen Bedeutung des Meisters.

Und:

„Alzu scharf macht scharf!“

Eine Zurückweisung unbegründeter Angriffe gegen S. R. Hirsch

Von **Rabbiner Ph. Fischer**

in Sárospatak, Ungarn.

Preis: 2 Pengő.

Verlag: Sönger & Friedberg
Buchhandlung
Frankfurt am Main
Hanauer Landstr. 17.

Táleszték, tóra- és frigládatakarók, kegyszerek tisztítására ajánljuk: Király Gőzmosóda Festő és Vegytisztító

VII., Király-utca 15. (Holló-utcal oldal)

Gallérok, felsőruhák, stb. legtökéletesebb tisztítására

forduljunk fenti céghez. — A cég képviselőt ad az ország minden községében üzlettel vagy lakással bíró megbízható egyének.

Hittestvérünk! Csak szobattartó cégnél vásároljon! **Posztó, divatszövet, szabókellékek** áruháza nagyban és kicsinyben. Különlegességek úri- és női-szövetekben. — Billiárd- és játékasztal posztó előfizetőinknek 5% engedmény. — **Seldner Lipót** áruháza Budapest, Kertész-u. 43. Tel.: J. 450—87.

Beszélgetés a nagy gyülekezet vezéreivel (Folytatás az első oldalról)

ben. A legutóbbi szajválasztásnál azonban megboszulta magát szerveztlenségünk. A jobban szervezett cionisták legyűrték bennünket, az Aguda jelöltjeit és így én is kimaradtam. Szeretném, hogy ez a választási eredmény állandóan emlékeztesse szerveztlenségünket arra, mily fontos a fegyelmezett eljárás s hogy minden egyénnek kötelessége aldozatokat hozni a közt, érdeklődéssel résztvenni a köz ügyeiben.

Kérdezzük, miben látja az Aguda célját. A felelet egészen meglepő volt:

— Abban, hogy haladjon eddigi utján a chinüch, a nevelés tekintetében. A Bajsz Jakovj — mozgalom által életrehozott leányiskolák visszahódították Galiciában a családok egy nagy részét a zsidó vallásosságának. A háboru óta Galiciában a vallásosság borzasztóan hanyatlott. A vallástalanságban a nők elől jártak. Az új iskolák „visszahelyezték a koronát a régi fénybe” (hechzir atoro lesojno) a zsidó leány megint büszkén s öntudatosan vallásos. Voltak már nagy hitközségek, ahonnan már egy jesiva-növendék sem került ki. Az Aguda jesiva-akciója e téren is zsidó reneszánszot indított meg. Pezadülő jesivaélet és élénk Tóra-tanulás új szintet adott a hitközségi életnek. Rossz rá gondolni, mi lett volna vallási életünk az Aguda működése nélkül. De viszont fáj arra gondolni, mi mindent lehetne még tenni a galíciai zsidóság széles rétegeiben, ha minden orthodox zsidó kellő komolysággal erkölcsileg s anyagiilag támogatná a szent célt működő Agudát. Szeretném, ha a magyar talmudtudósok a dáf jajmi intézkedéssel bekapcsolódnának a mi, az egész világon bevezetett Tóra-tanulásunkba.

A nagy jesiva-szervező

Frappirozó hatással volt a Kenészió halgatására, amikor egy rendkívüli tiszteletet parancsoló delegátus beszédének elején szíjmot csinált a Zevóchim traktátusra, amelyet az ő jesiváján a „dáf jajmi” rendszere alapján át tanulmányoztak. Sapira pietrikowi főrabbi, a kongresszus egyik markáns alakja. Az ő energiája építette fel szívóssággal, kitartással, a lublini jesiva pompás

épületét, amelyen ott díszlik a név „Jesivász Chachmé Lublin”, Lubin tudósainak jesivája. A név itt programot jelent. Az új jesiván az évszázados lublini hitközség tradícióit akarják építeni, azt akarják hogy egy Maharam Lublin, akinek talmud-kommentárja oly kedves vezetője minden jesiva-bóchernek, ha egy egy Tajszeľajsz nehezen érthető, szelleme folytatódjék. Megkérdezem a nagy szervező férfit, igaz-e, hogy az új jesivában reformokat létesített a tanulmányi rend s a növendékek elhelyezése tekintetében? A válasz a következő volt:

— Önöknél is felmerült a „tájszeľajsz jesivó” a jesiva-vezető gondolata. Önök is arra törekednek, hogy a jesiva bóchernek legyen saját „jesiva-asztaluk” (nem használja a menza szót). Mi mindezt kifejlesztettük. A nagy jesiván kizárólagosan talmudpedagógusok rendszeresen, előre megállapított terv szerint fognak tanítani, nem bizunk mindent a bócher magán-szorgalmára. A lakás és az élelmezés olyan, hogy a bócher kultúremberhez méltó környezetben megtakarítsa azt a sok energiát, amelyet a nélkülözés elleni küzdelemben pazarol el és teljes erejét a tanulásnak szentelje. Azt hiszem: a kitűnő jesiva-anyaggal rendelkező Magyarország számára ez a fejlődés útja.

A frankfurtiak

E gyűjtőnév alatt nem a Rotschildokat kell érteni, akiknek történetét ilyen cím alatt írta meg egy író, hanem azokat, akik a nyugati orthodoxia legprominensebb képviselői a kongresszuson és akik Frankfurtban működnek. Itt első sorban említeni kell Jacob Rosenheimot.

Rosenheim az Aguda apja, aki még a háboru előtt indította meg Breuer Salamon frankfurti főrabbi-val a mozgalmat, amelynek eredménye az Aguda, született zsidó vezéregyéniség. Megjelenése, műveltsége, szónoki készsége, elsőrangú, szervező képessége, aldozat-készsége és függetlensége predesztinálja arra. A ki hallja a szónoki emelvényen, vagy ki csak messziről szemléli is tevékenységét, nem vonhatja ki magát személyiségének hatása alól. Ezt érezte az egész kongresszus, a melynek körében rendkívüli örömet kellett, amikor a rabbitanács eddig szokatlan kitüntetéssel jutalmazta neki. A rabbitanács megadta

neki a rabbiknak járó „rav merénü rav” címet. Szóval megtörtént az, ami a híres Semüel ámajróval nem történt. Meg volt írva róla a sors könyvében, „chochom jiszkré, rábi laj jiszkré” bölcsnek el lesz ismerve, rabbinak nem lesz nevezve. Jacob Rosenheim ellenben, a kongresszus bölcsé rabbinak lett kinevezve. A kiváló férfit nagyon jól emlékezett a Zsidó Ujság-ra. Amikor egyszer lapunkban megjelent egy frankfurti rab-biválasztással kapcsolatos cikk s úgy állította be a dolgot, hogy a Breuer párt ellenségei az önálló orthodox hitközségnek ellenesei, ő, aki ellenezte Breuer Salamon fiának rabbivá választását, egy nagyobb cikkben reflektált e beállítás ellen. Az események igazolták őt és

a hunfalvi főrabbinak a frankfurti rabbiszékbe való tiltatása a legjobb cefolata az alaptalan megítélésnek.

Erre célzott Rosenheim, amikor mosolyogva kérdezte tőlünk: No, még mindig hiszi valaki Magyarországon, hogy a kehillánk nem akarja megőrizni teljes függetlenségét? . . . Majd az Aguda németországi munkájára terelődik a beszéd és erre elkomolyodik s ezt mondja:

— Az Aguda indította meg Németországban a Tóra-tanulás reneszánszát, a fő az, hogy ez a megújulás tovább tartson s állandó legyen, a többi dolog mellékes. . .

Ezzel „a többi”-vel az ismert 4. paragrafus körül kitért vitára céloz, amelynek Németországban való megváltoztatását ő szükségesnek tartja. E tekintetben a legélesebb ellentétben áll vele dr. Ehrmann fogorvos, a frankfurti orth. zsidó szellemi élet egyik kiválósága. Nagyszerű szónok, akár felekezet-politikai értekezést kell tartani, akár siurt kell tartani a proféták-ból vagy a zsidó filozófiából. Jól ismeri a magyar orthodox szerve-zel történetét és ezt a különálló szervezetben rejlő nagy erkölcsi tökélet szerelné az ő hitközségében a legteljesebb mértékben be-fektetve látni. Ezért volt dr. Raphael Breuer megválasztásának híve. Ilyen összefüggésben mondja:

— A német orthodoxiában igen sokan látják már be, milyen áldáshozó jövőbelátásuk vezette őket a teljesen különálló orthodox szervezet megalakítására.

A frankfurtiak közül a legerőlyesebb férfiú kétségtelenül Leo

Wreschner, az Aguda-bank megalapításának indítványozója s tervezője. Előkelő gyáriparos s otthagya nagy vállalatait az egész kongresszus idejére és tárgyal, elnököl, szónokol Közbe — meggyőződünk róla — fontos üzleti szerződéseket perfektuál. Elnöki minőségében szigorú és fegyelmet tartó. A legjobban engedelmeskednek neki azok, akiket erőlyesen rendreutasít, érzik, hogy joga van rá. Hozzá hasonló férfiakat kívánunk a magyar orthodoxiának!

A frankfurtiakhoz számítjuk az év egy részében ott tartózkodó régi ismerősünket, lapunk megdicsőült megalapítójának jó barátját Horovitz Jenő jeruzsálemi rabbit, aki hosszú évek óta a palesztina jótékonyág szolgálatában áll és az Aguda egyik jeles vezéregyénisége. Figyelemmel kíséri az összes magyar orthodox eseményeket. Hosszasan elbeszélgetünk vele a negyedik paragrafusról, a német „Gemeinde-orthodoxie” fogalmáról s azt mondotta:

— Idegen ember nem is érti, milyen jó analógiát hozott fel a Zsidó Ujság, amikor a „hitközségi orthodox” fogalmat úgy magyarázta, hogy az körülbelül megfelel a pesti neológ hitközség rombach-uccai csoportjának. Tudni kell azonban, hogy Németországban a neológia is őszintébb, elvéhez jobban ragaszkodik és így a konzervatív csoport is következetesebb a hagyományhűségben. Azután nem szabad elfelejteni egyet: a magyarországi gaonok iszür-je a nem orthodox szervezetekre Németországra soha nem lett kiterjesztve.

Rendkívül tehetséges, kedves, közvetlen s az eseményeket fítozofikus magaslátról néző okos ember a frankfurtiak között Schachnowitz, az „Israelit” szerkesztője. Szomszédunk volt a kongresszuson. Mindenről pontosan van értesülve, de azért nem ír meg mindent. Jól ismeri a magyar orthodoxia sajtóbeli viszonyait és azt, hogy honnan meríti a magyar orthodoxok egy része felekezeti orientálódását. Haha!-va kérdezi: igaz-e kedves kollega, hogy amit Kelet-európában, Litvániában, Lengyelországban oly fontosnak tartanak azt Önöknél fölöslegesnek mondják némely orthodox körök: a kimondott orthodox sajtót? Igaz-e ez, igaz-e az stb. A kérdések jó mulat, de mi inkább szomorúak vagyunk, mert minden igaz.

A bécsi Aguda-központ irányítója

Az Aguda utolsó évtizedének a története szorosán összefügg dr. Pinchász Kohn működésével. Az ansbachi rabbi otthagya állását és teljesen az orthodox világszövetség szolgálatába áll. Ilyen minőségben Bécsbe költözik s onnan bejárja az egész világot, agít, ír, szónokol. Beszédeiben nem annyira a körmondatok, mint a nehezebb, széles, aforizmaszerű pontok mesterének bizonyul. Fáradságtalan mozgékonyságában mindenütt jelen van. A szlovák zsidósággal való szoros nexusa folytán teljesen ismeri a magyar orthodoxia mentalitását. Tudja, hogy a magyar orthodoxia egyelőre nem csatlakozik az Agudához és csak a következő kijelentésre szorítkozik:

— Magától értetődőnek tartom, hogy a magyar orthodoxia vezetősége meg lesz elégedve a Kenészió Gedajló tárgyalásainak lefolyásával. A negyedik paragrafus megmarad, a rabbitanács egyhangulag határozta el az érvénybemaradását.

Szlovenszkói rabbik nyilatkozata

A kongresszuson uralkodó szellem jellemzésére szolgáljon az a nyilatkozat, amelyet Hirschler modori főrabbi s jelenleg pozsonyi rabbi, valamint Ungár nagyszombati főrabbi Aguda alelnök tett az egész orthodoxia együttműködéséről az Aguda keretében. Megjegyzendő, hogy mindkét rabbi rendkívüli buzgósággal vett részt a kongresszus munkálatain.

— Megértéssel viseltetik mindenki — mondták — a magyar orthodoxia passzivitása irányában. Szlovákiai felfogás szerint azonban szükség van az Agudára. Elsősorban defenzív s negatív szempontból, mint a cionista mozgalom egyetlen ellen-szerére. De nem ez a fontos. Fontos az Aguda pozitív célkitűzése: a »hározás kerén

Eszrogim, lulovim, hádászim

nagyban és kicsinyben, legolcsóbb áron kaphatók

MEISEL héber könyvkereskedésében Bpest. Rombach-utca 8. szám.

(A templommal szemben.)

Talészim, machzorim, szeforim nagyban és kicsinyben, legolcsóbban

hátajró» a Tóra döntő voltának kiemelése s kidomborítása minden vonalon, a chinüch, a jesiva, a szombattartás megkönnyítése gazdaságilag, a Szentföld kultiválása (jisüv erecz jiszroél). Azt is koncedálja, mindenki, hogy a régi Magyarországon te, én élő orthodoxia különbözik a német orthodoxiától. De! Mi most is a mi saját utainkon járunk a mi orthodoxiánk vallási ösvényein, de ezzel nem áll ellentétben, hogy általános zsidó közügyekben a »klál« érdekében ne járjunk el karöltve. Mi ennek az állapotnak sok áldásos eredményét élvezük eddig is.

Áldásos befejezés

A szlovákiai rabbik áldást nyilatkozatai után alkalmunk volt egy embergyűrűbe belekerülni, amely a »szadagórai« rebbé körül képződött, amikor megjelent a tanácskozáson. Valahányszor ez megtörtént, önként sorfalat alkottak az emberek é. a legmélyebb tisztelettel köszöntötték. A Báál Sém fényének egy szikrájához érezte magát közel mindenki. Bemutatkozunk, s ezt mondja:

— Berochó veháczlochó, lechol hoajszkim bezorché cibür . . . Áldást és sikert kívánok. Akik a köz ügyeivel hűséggel s vallásossággal foglalkoznak, megjutalmazza őket a Mindenható.

Groszberg Jenő.

Tisztelettel értesítem barátaimat és a t. közönséget, hogy a Fränkel-féle Rombach-u. 12. sz. orth. **בשר** vendéglőben az üzletvezetést átvettem.

Budapest.

Hartstein Vilmos
volt debreceni vendéglős.

HIREK

NAPTÁR

Sábosz Ki Szóvaj, Elül 16,

III. IV. Perek

Sábosz kezdete (Bpest): 5 óra 30 p

kimenetele „ 6 „ 25 „

Olvasóinkhoz I Felkérjük mindazon igen t. olvasóinkat, akiknek előfizetése f. hó 15-én vagy még előbb lejárt, hogy azt postafordultával megújítani sziveskedjenek. Az átutalás legegyszerűbb módja belföldön postatakarékpénztári csekk útján (50,791 sz.): külföldön pedig (évi 22 P) postautalványon eszközölhető. (Romániában az utalványon az összeget a postahivatalnok tölti ki)

Régóta hátralékban levő t. előfizetőinknek postai megbízásokat küldtünk és kérjük azoknak szives beváltását.

Hartmann Dávid főkantor

A budapesti orth. hitközség nagy veszteségét jelenti Hartmann Dávid főkantor elhunyt. A megdicsőült több, mint három évtizedig állott a budapesti orth. hitközség szolgálatában. A szó legnemesebb értelmében „seliach cibür“ a községek küldötte volt, aki úgy érezte, hogy a hitközsége könyörgéseit tolmácsolja az egek ura előtt. Jámborság, szerénység és puritánság jellemezte. Tudta, hogy az igazi „chazon“ nem holmi énekes-imitátor, hanem nagy felelősséggel járó tisztséget betöltő férfi, akit a gondviselés kismelét az ő szolgálatának hanggal s énekkel való disztálására. Ilyen szellemben fogta fel az ő hivatását. Nagy művész, kitűnő zeneértő volt. Kórusa mintaszerűsége az ő páratlan lelkiismeretességének köszönhető. Imádkozása lenyűgöző hatása különösen egy-egy kedűs, egy-egy „tál“ vagy „gesem“ imánál nyilatkozott meg. Megrendítő volt, amikor a félelmetes napok alkalmából megkezdte az introdukciót, a „hinneri heóni mimáasz“ imát. Sirt, ujjongott, reszketett, könyörgött, reménykedve sóhajtott, büntudattól gőnyedt s bünbocsánati várekozással vibrálva emelkedett ez a hang. Szó szerint megvalósult ilyenkor a „Divre Hajómim“ (a krónikák könyve) szava: „az egész nép áhítában meghajlott, a mikor felzengett az ének“ (uechol hakohol mistáchoim vehásir meajsér) S most, ép az ünnepek

előtt itthagya működése színlelyét. Hitközsége keresni fogja helyén, mert hiányozni fog a rendkívül népszerű jó ember, aki csak az imént temette el ősz édes anyját. Nemsokára rá ágyának esett, gyenge szive nem bír megbirkózni a fellépett trombózissal, amely kioltotta az életét a Városmajor-szanasorium derék orvosainak odaadó kezelése dacára. A budapesti orthodox hitközség apraja, nagyja, vesztősége és összes tagjai mélyen fájjalják elköltözését s áldani fogják emlékét **Abrahamsohn Dezső.**

Hartmann főkantor temetése pénteken d. e. fél 10 órakor lesz az új temetőben.

Rabbiinstallációs-ekülvő. A múlt héten kedden iktatták a ruszinszkói Nagypalád rabbiszékébe Moskovits Semél Jechiel rabbit, a gálszécsi főrabbi fiát. Az új rabbi aznap tartotta esküvőjét az elhunyt nagypaládi Reinitz rabbi leányával. A rabbi Gálszécsről autobuszon érkezett a községbe, hol a templombejáratánál felállított diszkapunál ünnepélyes beszédet intézett hozzá Moskovits hitk. elnök. A Tiferesz Bachurim értékes, héber körírással ezüst pálcával tüntette ki a rabbi-völégényt, ki a menyegző előtt a templomban kitűnő székfoglalót tartott. A lakodalom, melyen a Jungreis és Reinitz rabbicsalád csaknem összes rabbitagjai részt vettek, a hajnali órákig tartott a legjobb hangulatban.

A bpesti orth. hitközség a szentföldi hittestvérek gyorssegélyezése érdekében körlevéllel fordult tagjaihoz. A körlevél rámutat a nagy és fontos miczvóra, mellyel a katasztrófát ért hitsorsosainknak tartozunk s önkéntes adakozásra szólítja fel a hitközség tagjait. Az adományok nyilvánosan lesznek nyugtáztatva.

Lapunkhoz legújabbán a köv. adományok folytak be, melyeket rendeltetésükhez juttattunk: Szilágyi Dezső Bpest 15, Rosenberg Hermann Felsődobsza 15 (gyűjtés), Winkler Mór főrabbi Győrszentmárton 10, (gyűjtés: Reichenfeld Géza 5, Spielmann Mór 2, Weisz Sándor Nagyszombat 3.) Blechner Jenő Bpest 5. Összesen P 45. A már kimutatott gyűjtésünkkel együtt, jeddigi gyűjtésünk P 175.54.

A berlini hitközség Palesztináért. Ünnepélyes gyászgyűlés után a hitközség 25.000 márkát szavazott meg a palesztinai káro-sultaknak.

Arabok a főmufti ellen. Jeruzsálem környékén több arab gyűlés volt, a melyeken megbélyegezték a főmuftit, mint a vérengzések szellemi előidézőjét. A tiltakozás valószínűleg összefügg azzal, hogy a zsidók a piacon nem akarnak az araboktól vásárolni.

Menyegzők rabbicsaládokban. Weinberger margittai főrabbi leányát nőül vette Ehrenreich hegyalmádi dajon fia. Az ünnepélyes alkalomra nagy rokenság gyűlt össze. A *kidusin*-szertartás a szilágyoslyói, a tasnádi és a nagyszalontai főrabbi közreműködésével ment végbe. A lakománál a fennemlített rabbiakon kívül Schwarzs József nagyváradi egyleti rabbi is nagyhatású szonoklatot tartott. — Weisz Simon Pozsonyból Pöstyénben esküdtött örök hűséget Lövy Katicának, néhai Gabriel Kell Lövy löcsel főrabbi leányának. Az esketést Sussmann Viktor pesti rabbi a völégény nagybátyja és Tigerman József érsekujvári főrabbi végezték. — Az ezt követő lakománál szebbnél-szebb beszédek hangzottak el. Tigerman és Sussmann rabbiakon kívül felszóltak: Eichner József (Szepesvár alja), Unsrdorfer rabbi (Pozsony), Lövy Herman (Érsekujvár) és mások.

Sirkőállítás. Érsekujvárról jelentik: E hó 15-én állították az 1 év előtt elhunyt özv. Kohn Lázárnak sirkővét, a kiterjedt családon kívül, megjelent az orth. hitközség és minden orth. egyesület előjárósága és nagyszámu közönség. Beszéltek: veje Rubinstein József jánosházai főrabbi, Stern Ábrám érsekujvári rabbi s végül a megboldogultnak fia Kohn Rafél adózott kegyeletes szavakkal az elhunyt Nagyasszony emlékezetének.

Templomavatás. Az alig egy-néhány zsidó lelket számláló Kisgyarmat (Szlovenczkó) hitközség lelkes tagjai: Ungár Adolf, Weisz Ármán, Tennenbaum és Eckstein tanujelét adták áldozatkészségüknek, midőn anyagi és erkölcsi fáradságot nem kímélve templomot építettek hitközségüknek, melyet szept. 10-én kedden avattak fel ünnepélyes ke-retek között. Weisz Jochanan ipoly-sági orth. főrabbi tartotta az avató beszédet, utána Abelesz József nagysallói főrabbi beszélt megkapóan. Azután bankett következett, melyen Ungár Adolf Kisgyarmat és Ungár Jónás Vác szóltak fel hatásosan.

„A szentföld és a zsidóság“. Erről a tárgyról szónokolt az elmúlt szombaton Weisz Sándor rétei fő rabbi Csuzon, ahol Sussman Viktor pesti rabbival együtt vendégségben volt. „Csak úgy juthatunk — ugy-mond — maradandóan Erec Jiszróél birtokába, ha teljes szívvel és lélekkel visszatérünk az igazi orth. zsidósághoz, a hitű zsidó élethez, akkor többé egy nép sem fogja tőlünk a jogot az ősi földtől elvitatni“.

Magyar zsidó állampolgárok kivándorlása Délamerikába. A zsidó kivándorlók ügyeivel foglalkozó párizsi Hias Ica Emig direct és az antwerpeni Ezra társulatoknak az Országos Izraelita Irodához inézett értesítése szerint az utóbbi időben egyre gyakrabban fordul elő, hogy magyarországi zsidó családok, hajójegy, okmányok és megfelelő utiköltség nélkül jelentkeznek a fenti társulatoknál, a Délamerikában, főleg Uruguayban tartózkodó családfőhöz való kiszállításukat kérve. A Orsz. Iroda nyomatékosan figyelmezteti a kivándorolni készülőket, hogy megfelelő okmányok, hajójegy és utiköltség nélkül semmi esetre se induljanak utnak, mert annak a veszélynek vannak kitéve, hogy minden további eljárás nélkül vissza szállítatnak.

Pánik egy newyorki zsinagógában. Brouxban az elmúlt péntek este nagy tömeg tolongott a zsinagóga falépesőin és várta, míg kinyitják az ajtókat. A fapadozat beszakadt, iszonyu rémület támadt az esti ájtatosságra egybegyűltek között és igyekezett mindenki menekülni, egymást taposták le az emberek. Igen sokan lezuhantak öt méter mélyedésbe az alul tolongókra, akik szintén a kapu kinyitására vártak. Hét ember súlyosan és negyven könnyebben sebesült meg.

A Budapesti Tiferesz Bachurim közgyűlése. F. hó 15-én vasárnap tartotta meg rendes évi közgyűlését a budapesti Tiferesz Bachurim. A közgyűlést Heiden Géza alelnök nyitotta meg, majd Spiegel Andor főtitkár terjesztette elő évi jelentését, amelyben beszámolt az egyesület évi működéséről, melynek figyelemre méltó cselekményei voltak: a b.) csoport megalakítása, a Somre Sabosz mozgalomhoz való csatlakozás, valamint a Tiferesz Bachurimok Orsz. Szövetségének megalakítása, mely a közeljövőben nyer

aktualitást. Öszinte szavakban mondott köszönetet az egyesület két díszelnökének főtisztelendő Reich Koppel főrabbi felsőházi tagnak, aki az egyesület leki vezére és óbudai Freudiger Abrahamnak, aki az orth. hitközség előjáróságával egyetemben az egyesületet erkölcsileg és anyagiilag támogatta. Az egyesület hálaérzetét tolmácsolta az egyesület díszes előadó gazdájának Sussmann Viktor és Steif Jonathan, Herszkovics Dávid, Pfeffer Mór, Paneth Izsák rabbi uraknak és dr. Deutsch Adolf igazgatóknak, akik fáradságot, időt nem kímélve önzetlenül és önfeláldozóan tartották meg az orth. ifjuság előtt választási és tanulmányi előadásokat. A közgyűlés tomboló lelkesedéssel fogadta el a titkári jelentést, Fischer Andor pénztárnok pénztári jelentése elfogadása, valamint a jelölő és számvizsgáló bizottság megválasztása után a közgyűlés lelkes hangulatban ért véget.

Halálozás. A múlt héten elhunyt S. A. Ujhelyen Richter Lipót tekintélyes nagykereskedő 45 éves korában, özvegyet és négy árvát hagyva hátra. Puritán jelleme és vallásossága folytán közszeretetének örvendett. Ez a körülmény megnyilatkozott a pénteken végbement temetésén is, amelyen óriási közönség vett részt, felekezeti különbség nélkül. Péntek lévén, csak az elhunytak atyja: Richter Izidor Beregszászról, mon-

dott heszpedet, testben lélekben megtörtén. A beszéd a közönséget könnyekig megrendítette. Hausmann Jakab munkácsi kereskedő vejét veszíti az elhunytban.

Elhunyt az öreg gyarmati rebecen. Balassagyarmatról írják: Mult hét kedden egész hitközségünket gyászfakasztó hír járta be. Megboldogult néhai főrabbinak z. c. I. özvegye, jelenlegi főrabbinak édesanyja, 64 éves korában elhunyt. Vallásossága és jótékonyága csodálatraméltó volt. A háborus években 40—50 kalona étkezelt neponként asztalánál. A havi fizetés ráment. A megdicsőült Nagyasszony tetemével felkeltőkor kezdték a beszhamidrosban a nagyon érdemeseknek járó hélszeri körmenetet végezni. Innen a Cheva disztermébe vitték. Itt hangzott fel fia, a balassagyarmati főrabbi bucsuztatója. Utána a második fia beszélt. Majd Herszkovics balassagyarmati daján, Silberstein Dávid váci rabbi, Lörcincz orosz főrabbi ecselelték nagy erényeit. Az udvarban két öccse: az ózdi főrabbi és Katzbürg S (Nagyapolcsány) bucsuztak. Estefelé járt az idő, amikor ráhullottak nyugalma helyére az utolsó rögök. — **הניחה**

Marshall halálához. A Zürichben elhunyt nagy amerikai zsidó közéleti férfiú, a Jewsh Agency elnöke elhunyt alkalmából Hoover amerikai elnök, Lord Melchett, a legnagyobb zsidó gyáros, Oscar Wassermann, a híres bankár és még nagyon sokan méltatták nagy egyéniségét. Bialik azt mondta róla: üdvneki, mert meghalhatott avval a vallomással: „Semá Jiszroel, am elajkenu, am echod (halljad Izrael, Istenünk népe, egy nép). — Azt hisszük, hogy a „Semá“ imának idézése ilyen alkalomra igazán helytelen szellemeskedés.

„A Tórász Chájim“ vallás-gyakorlati imaegylet (Vörösmartyu. 55) értesíti tagjait és támogatóit, hogy az ujonnan átalakított imaházban az ülések bérbeadása f. hó 22-én veszi kezdetét. 28-áig az ülések tulajdonjoga fenn van tartva. Az egylet értesíti továbbá az érdekelteket, hogy Klein Mózes egyleti kántor a templom helyiségekben hitoktatási tanfolyamot nyitott bármily koru gyermekek részére. A tanfolyam Günsberger J. egyleti rabbi felügyelete alatt áll. Tandíj megegyezés szerint. Jelentkezés az egyleti helyiségben.

— ארומה בשך —

VÉNUS

ételzsir

Synders győri orth. főrabbi ur hechserevel ellátva.

Vénus ételolaj

kiváló minőségben minden fűszer, csemege és élelmiszer üzletben kapható. — Gyártja:

Olajművek r.-t.

Kohn Adolf és Társa

Győr—Budapest, Zoltán-

utca 16. Telefon : 208-22.

Képviselei:

Sussmann Lipót és Társa

Telefon: „Ujpest“ 161.

— **Személyi hírek.** Pollák József verpeléti főrabbi már négy hete tanulmányuton van a Szentföldön. Ünnepek előtt hazá várják hívei. — Spira Lázár munkácsi főrabbi a legutóbbi szombatot Tornán, Tannenbaum Emánuel vendégeként töltötte. Híveinek rajongó tisztelete vette körül az egész idő alatt.

— **Hitélet Mezőcsáton.** A csáti jesiva szemeszter-záró ünnepén befejezték *Gitin* traktátusát. Altmann Fábán főrabbi nagy szeretettel szölt növendékeihez s biztította őket további tanulásra. Beszéltek még igen hatásosan Reisz Zoltán (Dombrád) és Herschkovits Zoltán (Sátoraljauhely). — A főrabbi sógora, Jungreis Fülöp ököritői főrabbi látogatásban volt a hitközségben mult szombaton. A hitközség felkérésére igen szép s tartalmas dróso-t mondott.

— **A szendrői rabbiak felavatása.** A szendrői hitközség rövid idő alatt új templomot és rituális fürdőt épített, most pedig tetemes költséggel népszerű főrabbijának, Altmann Simon kerületi főrabbinak új hajlékot épített. A felavatás társasvacsora keretében történt. A megfeszített főrabbi után apósa, Szoffer Simon paksi főrabbi, majd Neufeld Simon miskolci orth. rabbiülnök, Grünfeld Henrik sajszentpéteri főrabbi, Altmann Fábán mezőcsáti és Jungreis Fülöp ököritői főrabbiak mondtak Tóra-magyarzatokat. A hitközség tetemes összeget is adott a főrabbinak butorra. Az énekrészeket Uhr Hermann kántor látta el igen hatásosan.

— **Élvezetes bármicvó ünnepély** színhelye volt a budakeszi templom *Sajltim* szombatján. Schlesinger Miksa fia Emil, a budapesti Tórász Emesz kiváló növendéke járult a Tóra elé, hol kitűnően recitálta a haftórárt. Az ifjút és szüleit melegen gratulálta a szép számú gyülekezet.

— **A tisztafüredi orth. hitközségnek** közszereletben álló előimádkozó-pészkenyerje, Rösler Herman, 40 évi buzgó munka után nyugalmába vonult. Rösler egyike a község legtanultabbjainak; 18 éves korában már a *hatorász-hajró* (rabbi-képesítés) birtokában volt.

Kérelem Hitestvéreinkhez!

A háboru utáni zavaros idők egyik áldozata a dunántúli régi *dizszi* hitközség lett. Kilenc hitestvérünk szenvedett ott mártírhalt és az emberi bestia még az I tenházát sem kímélte meg. Most a vagyontukból kifosztott szegény *dizszi* hitestvéreink felkérésére fordulok a *Zsidó Ujság* olvasóközönségéhez és *apellálok a zsidó szivre és vallásos érzületre.* — Segítsük *dizszi* hitestvéreinket, hogy templomukat és fürdőházukat renoválhassák. Adakozunk a súlyos gazdasági viszonyok dacára is ezen szent célra, hogy a Mindenható nemes cselekedetünket beírja „az érdemek és jöttek emlékkönyvébe”. Hitrokoni üdvözléssel
Korein Dezső.

Adományokat készséggel továbbít a *Zsidó Ujság* kiadóhivatala.

A nemes célra adakoztak: Breuer Mihály Budapest 50, Kádár kenyérgyár, Budapest 50, Fleischmann Nándor Bpest 10, Spitzer Illés Győr, 5, Összesen P 115.—

— **Sírköavatás.** A megboldogult Schück Manó szikszói főrabbi sírköavatása, f. hó 29-én, szelichojsz első napján lesz, Szikszón, d. u. 3 órakor.

Kiváló minőségű és kivitelű **paróák** speciális készítője

Altschüler
Budapest,

VII, Csányi-u. 12

Király-utca sark

Olcso árak!

Tessék a címre figyelni!

A sátoraljauhelyi aut. orthodox izr. hitközség

a nm. Vallás és Közokt. Miniszter Ur engedélye alapján Talmudtóra iskolájával kapcsolatosan

magán polgári iskolai tanfolyamot nyitott.

Vallásos szülők részére kiténő alkalmat nyújt ezzel gyermekeiknek a *NT* elve alapján való nevelésére. Akik f. hó 27-ig jelentkeznek lent jegyzett elnökségnél, azok még felvehetők a folyó tanévre és vizsgaengedélyt nyerhetnek. — Felvilágosítással készséggel szolgálunk.

ifj. Deutsch Simon, isksz. elnök, Kazinczy-utca 48. szám.

Családi hírek

Pollák M. Jehuda (Mózes) Szatmár, a „Hajesiva” főszerkesztője, eljegyezte *Ofenhenden Esztert, Sarata, Besszarabia.*

Goldstein Laura, Gyüre és Reiner László, Poroszló f. hó 22-én, vasárnap d. u. tartják esküvőjüket, Nyiregyházán.

Figyelem!

Orth. kóser házikoszt

Jól, olcsón, izletesen étkezhet

Richter Nővéreknél,

Bpest, VII., Holló-u. 12. I. 10.

Mikve — Fürdőszoba — Egylakásos központi melegvízlátás-berendezéseket készít, átalakít, javít, kedvező fizetési feltételek mellett

Kérjen költségvetést!

Gyenes Antal, Debrecen. Tel. 937.

Kérjen képes prospektust!

Levél a Szentföldről

— A Zsidó Ujság tudósítójától —

I. Av hó 23-án

... Megrohant orvul bennün ket Jiamóél vad népe. . . Minden hegyünk, minden ormunk idegen! É en. Nevaj hegyén Abdulla emir parancsol; Semüel proféta tornyáról nem héber szó hívja a hívőket, Rűvén törzsatyja sirja nem zsidó tömegektől hemzseg az első tavaszi napokon, a Machpela barlangja Ábrám, Izsák és Jákob fiainak nem nyilik meg. Dávid király beszélchemi ott ona sem a mienk. — Mindent evettek, mindenből kiforgattak. Legdrágább kincseink idegen kézen. De nem is kívánjuk a Móriát mecsetjével, nem a szinai hegyet kolostorával, nem a Tóvajr ormát zárdájával, nem a Kármelt rendházával.

Szent Falunkat, azonban nem adjuk fel! Nem, nem! Soha!

Husz évvel ezelőtt, a szultáni firmannal kezünkben, módunkban volt a kajszélt megváltani: A zsidó nép lelki-törpének bizonyult.

Négy évvel ezelőtt ránk pirított Jeruzsálem akkori kormányzója Sir Ronald Storrs, hogy egy tál lencséért — 80 ezer fontért — tudtuk volna megvásárolni a Fal előtti teret. Elmulasztottuk.

De hall, a! A Falat nem a garuló garással fogjuk megváltani, nem kufárok használta pénzzel, se nem üzlettől szag: s arannyal!

A mienk volt és a mienk lesz.

A mienk lesz az öröklés, a birtoklás, az igazság és emberi jog alapján.

A büszke multnak évezredekkel dacoló eme szent emléke nem lesz többé vérszomjas arab tevehajtók pihenőhelye és nem lesz többé vad emberek és szelidített öszvérek állandó átjárója.

Itt mar dnunk, itt é nünk kell, amíg a megváltó *sajfor* meg nem s ólal az öreg olajfák hegyén hirdelve, hogy az Ur megkönyörült Ciónon és romjaiból ismét fel-emeli.

II. Rajschajdes Elül napján.

Ma 3 hete egész Jeruzsálem várta rettegéssel a pénteki, holnapi napot. Beszélték, hogy nagy arab lömegek jönnek mindenünnen Jeruzsálem felé botokkal, revolverekkel, élesre fent késekkel felfegyverezve. A zsidó hatóságok figyelmeztették a kormányt a késülődésekre. De a kormányzó nincsen itt, s helyette az első pogrom (1921) rendezői nagy munkába fogtak. Biztat s és etusolás. Az események eltussol sa, hogy a zsidóság késületenül ebredjen meglepetésekre

Péntek délben 5—6 városrészt egyszerre támadtak meg. Először *Méoh Seórim*-ot és a Magyar házakat. A chalucok mint hős oroslánok te tükkel é gyér felszerelésükkel álltak sorfala: 1000 1500 fejes tömeget egy chalucz megfutamtított *Méoh Seórim* bejاراتánál, amikor egyszerre 3 arabot terített le. Hátráltak, a magyar házakból közáporral kísérték őket. Különösen a debreceni Holczmann Majse tüntette ki magát. Más negyedikben azonban az arabok jobban voltak felszerelve és bár 4 napig tartott a harc, kisebb nagyobb megszakításokkal, egy talpalatnyi földet sem adott fel a zsidó lakosság. Látta az arab rendőrségben az ellenséget, az angol rendőrségben egy flegmatikus John Bullt, maga fogott fegyvert és tudta magát nagy tulerővel szemben ügyesen és bátran megvédeni.

A tizezer arab támadó hátrálásában a hebroni jesivára és a szátfedi öregekre öntötte ki haragját.

126 zsidó halott van, ugyanannyi sebesülttel. De *legalább 3-szor akkora az arab veszteség.* miután az arabok — szokásaik szerint — halottaikat magukkal viszik. A zsidók a fronton bátran, szemtől szembe az ellenséggel estek el, és ott verték meg az ellenséget. Iskolát 22 növendékkel, asszonyokkal, gyermekekkel korházi betegekkel megtámadni és legyilkolni — ezt a bátor cselekedetet az arabok hajtották végre.

A kormányzó hazaérkezétevel rend költözött ismét Erec Jiszró-élra es szigorú vizsgálat indult meg a lázadás usziói ellen.

A keresztények mindenütt a legkorrektebbül viselkedtek. — Katholikus papok a zsidó beteget meglátogatták és virágot hoztak nekik. 8 keresztényt is megöltek az arabok, köztük három misszionáriust.

Rosenblüth Mór, Jeruzsálem.

Csodaszép

paróák!

Partós ondolás (Dauerwellen) és hajfestések. — Szolid árak!

Pock Károly
hölgyfodrász
Bpest, Andrassy-ut 19.
Telefon: Lipót 999—10

Weisz Lipót url szabó, Budapest, Teréz-körut 31. szám. — Műhelyemben a legkényesebb izlést is kielégítő **férfiruhák elsőrendű kivitelben** előnyös áron készülnek! Több rendelés esetén vidékre is megyek.

Sirkövek

Adler J. sirkövegyártó
Telefon: József 364—20.

Budapest, Károly-körut 7. és Rombach ucca 4. sz.

Elül havi gondolatok . . .

A nyárutó hűvös éjjele után a nap ragyogó pompában bontakozik ki. Felnézek a tiszta égboltozatra és a szívem valami jóleső érzéssel telik meg. Hiszen olyan szép az élet, ha még olyan gondterhes, ha a szív ezer sebből vérzik is! . . . A haldokló aggyán, a meghajszolt vad is csak egy vágyat érez: Élni, élni, élni! Élni vakon, élni szenvedések közepe, élni nyomorban. Mindegy, csak élni, élni! A bölcsek bölcse, *Kajhelesz* is azt mondja: „*lekelev cháj tajv min ari mész*” jobb az élő kutyának, mint a kimult oroszlánnak . . . De vajon csak ugyan érdemes élni? Élni egy uzsorás karmai között? . . . Hiszen az élet a legnagyobb uzsorás, mert minden gramm élvezetért, melyet nyújt, egy mázsa szenvedéssel kell fizetni! . . . Akinek a szive és az esze a helyén van és megérti, hogy a földi élet a „*chájé ajlom hábo*”, a jövő világ életének az előkészítője, annak még érdemes a szenvedéssel telt, tüskés uton végighaladnia, mert tudja, hogy az egy napsugaras, virággillatos, felvidító márdárdal zengésétől visszhangzó kertbe vezet, ahol nincsen nyomor ahol a szenvedés ismeretlen fogalom. De aki azt nem hiszi, aki azt vallja, hogy a siron, az enyészeten túl megszűnik minden, érdemes-e annak élnie? . . . Hiszen annak az élet nem egyéb, mint a nehéz küzdelmek láncolata a szenvedések halmazata! . . .

De legyünk őszinték. Mi, akik hiszünk a tulvilági életben, nem eszünk e abba a hibába, hogy bár tudjuk, hogy az élet véget ér, mégis úgy teszünk, mintha elhittetnők magunkkal, hogy az csak beképzeltetés? Néha átcikkázik ugyan

agyunkban az elmulás szomorú gondolata, de csak úgy, mint a vihar által üzött felhő földre vetett árnyéka, és mi rohanunk tovább, legázolva mindent, aki utunkba kerül. Rohanunk a kék, a mámor s az élvezet délibábját élvezve-kergetve, de soha el nem érve. Rohanunk, mint a féketört gözszörnyeteg, amely zugva, bugva örületes sebességgel rohan a sineken, egyszerre a mélységbe zuhan és a földbe furódik. A kerkei egypárszor még megfordulnak a levegőben, még gözölög, prüszköl darab ideig, de aztán egy tömeg ócskavasnál egyéb nem marad. . . Rohanunk előre és nem vesszük észre, hogy a smaragdmezők sárgulnak a fák levelei fonnyadásnak indulnak, a ragyogó nap korongja a nyugati lejtőre érve, gyorsan csuszlik lefelé és az éj fekete szárnyainak rémes csattogása hallik már! . . . Ki gondol vele? Csak rohanunk előre. Hová? . . . Meddig? Addig, míg egyszerre egy irtozatos zuhanást érzünk, melynek nyomában könnyforrások nyílnak, a bátor terhes keblekből fájdalmas sóhajok törnek elő, de az örökös sötétségtől körülveve, az nem látjuk és nem halljuk azt többé! Csak a lelkünk száll, száll síró galamb módjára, keresve azokat, kiket szerettünk, hogy azokkal egyesülve, azok védőszárnyai alatt megjelenhessünk az örök Biró ítélőszéke előtt, ahol az életben véghez vitt minden cselekedetünkért felelnünk kell.

Az élet keserves küzdelmei közepe, a kenyérért folytatott retentet s harc hevében azonban erről teljesen megfeledkezünk.

Halljátok e kedves hitestestvéreim azt a sikongó, azt a szivbemar

Ceres-ételzsir

a szokott kiváló minőségben minden fűszer, csemege- és élelmiszerüzletben kapható.

Hutter József szappangyár
Olajipar részvénytársaság
Budapest, Erzsébet-körút 6.
Telefon: J. 461-92, 93, 94. J. 408-92

koló hangot, amely minden reggel a templomban felhangzik és hol könyörögve, lágyan szól hol pedig fenyegetően, félelmetgerjesztően: *harsan: Űrü j-sénim misinászchem, ébredjétek fel, oh alvók, letargikus álmotokból! . . . Oh édes testvéreim, ez a hang arra figyelmeztet bennünket hogy idejekorán készüljünk fel a nagy és félelmetes napra — a „jajm hádin”-ra — amikor a mi és hozzánk tartozók élete, egészsége és boldogsága fölött fog az igazságos Biró ítélkezni. Szerezzük meg a felmentő ítélethez szükséges három dolgot, a tesüvő, telifő és czedokó — biztosan ható szereket: Térjünk meg, fohászjunk és gyakoroljunk jótekonyságot! . . .*

Ha a sófár hangja gyöngye arra, hogy mély álmunkból felkeltsen bennünket, figyeljünk a Szentföld feől hangzó borzalmas sikoltásokra, a haldoklók hörgésére, özvegyek és árvák jég tásáral Imádkozzunk, könyörögjünk az Egek Urához, hogy tisztítsa meg szívünket a bűnök salakjától hogy telje szívvel és lélekkel térjünk meg és akkor a bajok és a szenvedések az elmúlt esztendővel együtt fognak az enyészet birodalmába zuhanni és egy szebb, nyugodtabb s boldogabb jövődől fog a sokat szenvedett Jiszróél virradni! . . .

Hoch Lajos, Eger.

Pollák Sarolta kozmetikai intézete, Budapest, VI., Andrássy-ut 38. I. em. Párizsi Áruházzal szemben. — (25 éves működés.)

Hajszálak kiirtása arcról, karról, szepplők, pattanások, összes szépséghibák kezelése. — Szemölcsirtás. Arcápolás, bértrendszer. — **Miracle** hajellávtató szer szétküldése utasítással. Minden eddigit felülmúlt (Prospektus) Díjtalan tanácsadás.

Országos Tomché Jesivósz Egyesület, Győr

Post csekk-számla száma: 40 530.

Részletezés:

A kimutatott összegekhez hozzájárultak:

ALSOZSOLCA: Klein Adolf 5, Grosz Mózes 2, Reinitz Jenő, Farkas Jenő 1.18—1.18, Kohn Sámuel 1, Sigelbaum Jenő 0.70, Forgács József 0.54, Weisz Lőrinc, Pfeffer Lipót 0.36—0.36, Grün Sándor 0.18.

APC: Jungreis Márton, Ernst Sándor 10—10, Schwarcz Kálmán 6, Brieger Andor, Gutfreund Dezső, 5—5, Vaktor Adolf, Vaktor Márton, Jungreis Frigyes 4—4, Mannheim Sámuel 3, Reich Samu, Demény Zsigmond, Adler Márton 2—2, Reich Armin, Frank Imre, Adler Aron, Vaktor Fülöp, Ungár Adolf, Grünbaum Ignác, Adler Ignác, Kohn Adolf, Kohn Ignác Vári Béla 1—1.

BALMÁZUJVÁROS: Fried Menyhért főrabbi 2.50, Steinberger Emil 5, Steinberger Sámuel, 3, Markovics József, dr. Faber József 2—2, Reiner Leó, Gelbmann Endre, Fohn Benő, Kasziner Ignác, Schwarcz Adolf, Spitzer Chezel, Friedländer Béla, Fridmann Miksa, Grünhüt Miksa 1—1, Fürst Dávid, Weinberger és Stein, Schwarcz Sándor, Szigeti Ernő, Ifj. Gyémánt Jenő, Orenstein Dezső 0.50—0.50, Szécsi Dezső gyógyszerész 1.

BALATONSZEMES: Kohn Miksa, Berliner Salamon, Bernát Aron, Kohn Wolf, Lichtenstädter Mór, Kohn Zélig, Kohn Zoltán, Szekulesz László, Sauber Annin, összesen 70 pengő.

BÉKÉSCSABA (kongr.): Dr. Herzog Henrik, Drégely Lipót, Kun Jenő, Weisz Ede, Stein és Steinberger, dr. Tardos Dezső, Blum 10—10, Farkas Antal, Weisz Mihály 6—6, Bihari Ferenc, Steinberger Mór, Rusz, N. N. 5—5, Weisz Lipót, Schwarcz Miksa, 4—4, Lob János, Rubinstein A. 3—3, Ádám Fülöp, Brüll Jakab, Deutsch Simon, Einhorn Ábrahám, Herz Márton, Kulcsár Izidor, Kun József, Lerner Dávid, Rusz József, Schwarcz Dávid, dr. Silberfeld Jakab főrabbi, Weisz Armin, Weisz Ferenc, özv. Goldsteinné, Sipos Ignác, Reisz Hermann, Csillag Ignác, Hauer, Árvai Jenő,

Deutsch Mor, N. N. 2—2, Arm Antal, Engel Miksa, Wertheim Mór, Holler Dezső, Klein L. M. Kuttai Bernát, Lerner Jakab, Schwartz Márton, Nuszbaum Mihály, Veinberger Salamon, Kun, Sándor Ferenc, Lerner 1—1.

BELED: Silberstein Dávid főrabbi 1.18, Schwarcz Ignác 10, Wurmfeld József, 6.52, Hoffmann József 5.90, Wallstein Gyula 5.50, Deutsch Adolf 5.10, Berger Benő, Frankl Izidor 5—5, Goldstein Sándor 4.40, Hoffmann Miksa 4.30, Reichmann Simon, Singer Lázár, Scheffer Mór, Rehberger Dezső Bpest, Friebert József, 3—3, Stern Mór 2.70, Heimler Márkus 2.30, Leibler Mór, Roth Benjámín, Pahmer Henrik, Geist Albert, Krausz Gyula, Ungár Emánuel 2—2, Rosenberg Jenő, Reichmann Dávid, Ungár Jakab 1.50—1.50, Stern Hermann, Löwenstein József 1.60—1.60, Bandi Zoltán, 1.18, Kohn József 1.10, Neuschloss József, Reichmann József, Silberstein Amrom, Spitzer Zsigmond, Schwarcz Lázár, Steiner Simon, Appel Izsák, Berger Jakab, Berger Oser, Berger Mór, Fränkl Joél, Fleischmann Dávid, Friebert Pál, Gutenplan Aron, Herskovics Mór, Löwenstein Izsák, Zechmeister Lajos 1—1, Braun H. Feldmann Márton, Löwenstein Menáchem, Lebovics Hermann, Lewin Avigdor, Stern Henrik, Weinblum Adolf, Grünwald Mór 0.50—0.50, Donáth Dávid 0.86.

BELSŐBŐCS: Weisz Miklós 4, Rosenberg Gyula 3, Resovszky Dávid, Klein Jónás, Klein Géza, Grünstein Armin, Reiser Simon Berzék, özv. Horovics Sámuelné 2—2, Resovszky Lajos, Grün Péter, Klein Ábrahám 1.50—1.50, Kohn József, Rosenberg Sámuel, Grün Ignác, Grün József, Scharf S. Grosz Emil, Klein Lajos, özv. Braun Jakabné, Frommer Lajos 1—1.

BIHARNAGYBAJOM: Brisk Ferenc főrabbi 4.10, Schönfeld Adolf 4.50, Fettmann Mór, Farkas József, 3—3, Klein Márton 2.50, Lázár Adolf, 2.10, Schwarcz Mór, Mohr Andor 2—2, Blau Lajos 1.90, Marnorstein Izidor 1.80, Éliás Mór, Klein Adolf, Klein Jenő, 1.50—1.50, Frank Sándor 1.30,

Citrom Márton, Gelberger József 1—1, Klein Salamon, Klein Sándor, Schlésinger Sándor, Mohr József 0.80—0.80, Frank Jakab 0.70, Grün Lipót 0.60, Altmann Gábor 0.50, Schnitzler Ignác 0.30.

BORSODHARSÁNY: Hauer Hermann 3, Márkus Hermann 2.50, Czink Zsigmond, Senker Lajos, Mendelovics Lázár, 2—2, Burger Jenő 1.50, Schwarcz Sámuel, Fischer Simon, Tepper József 1—1.

BUDAPEST: Éc Chájim Imaház: Grünfeld Béla, Weisz Jenő, tanár 2—2, N. N. 1.

CSORNA: Klein Bernát rabbi 2, Fleischmann Izidor 14.60, Hoffmann Kálmán 11.80, Kohlmann József és veje 11.60, Kohn Mór Zechmeister Károly 10—10, Weisz Mór 8.50, Hoffmann Jakab 8.50, Gestetner Imre 8.20, Rübner József 7.80, Weisz Zoltán 7.60, Gestetner Izidor, Löwy Gyula, 7.40—7.40, Rehberger Márton 7.30, Fiendelsmann Hermann, 7, Klein Mihály 6.60, Donáth Vilmos, 6.40, Galandauer Márk 5.50, Weisz Lipót 5.20, Deutsch Mór, Frankl Simon, Friedmann Dávid, Keszler József és vendége, dr. Molnár Vilmos, Porjesz Albin dr. Révész Miklós, Schlésinger Adolf, Stern Dávid 5—5, Goldhammer Samu 4.80, Berger Károly, Klein József, 4.40—4.40, Gestetner Sámuel, Grünwald Imre, 4.20—4.20, Gestetner Albert, Winkler Hermann 3.60—3.60, Zelmanovics Salamon, Pákesz Lipót, Szófer Mózes 3—3, Bass Ignác, Deutsch Kálmán, Fleischmann Armin Hoffmann Sándor, Krausz Vilmos, Krausz Károly, Lób Lajos, Moskovics Nátán, Schwarcz Hermann 2—2, Neumann Béla, 1.50, Strauber József 1.20, Edelstein Salamon, Moskovics Henrik Weisz József, Weisz Jenő, Weiler Samu, Weisz Dávid, 1—1, Hoizer Vilmos, Popper Mór, 0.50—0.50.

(Folytatása következik)

A legjobb **Paneth-féle** **szalámi** és füstölt húsból készült **legjobb.** Minden ezt kérjél!

Pályázatok

Minden szó egyszeri beiktatása 16, vas-
tagon szedett betűkből 32 fillér. Pályá-
zatok felvételnek: Budapest, Sip ucca 10.
— Hirdetések díja előre fizetendő. —

A hajduböszörményi aut. orth.
izr. hitközség az egyik kántor-
metszői állásra pályázatot hirdet.
Kellemes hangú, jó előimádkozó,
40 évnél fiatalabb magyar honos
pályázók, kik 3 elismert tekinté-
lyű orth. rabbittól kaboló val bir-
nak, sóchet übödek mümche, bal
kóre, móhel, felkéretnek, hogy
pályázatukat alulírott címre küld-
jék. Fizetés megegyezés szerint
és természetbeni lakás, fél se-
chita, mellékjövdelem. Állás
chesvan 15-én foglalandó el. Csak
meghívottak bocsáttanak próba-
előimádkozó-ra s csak a megvá-
lasztottnak térítettnek meg költ-
ségei.

Grosz József
hitk. elnök.

A celldömölki aut orth. Talmud
Tóra Egylet keres egy böchert
"א"ב חורשי" נמרי י"י ש"ר
tanítani. Fizetés havi 80 P, lakás
és vándorkoszt. Utiköltség csak a
meghívottnak térített meg. Ajánla-
tok Neustadt Samu elnök címére
küldendők.

Iskolakönyvek

az ország összes iskolái ré-
szére kaphatók Müller-nél,
Budapest, VI., Laudon-utca 2
Télészim,
Máchzajrim,
Szeffórim.

minden festőművész

BUDAPEST-IV.
KAROLYKIRALY ÚT 28 - GERLÓCZY U. 5

Apró hirdetések

Hirdetési díjszabás: minden szó egyszeri
beiktatása 16, vas- tagon szedett betűkből
32 fillér. Állást keresőknel szavankint
13, vas- tagon szedett betűkből 26 fillér.
Apróhirdetések felvétele: Budapest, VII.,
Sip ucca 10. — Jelígs levelek kettős bo-
ritékban választékkal ugyanoda inté-
zendők. — Apróhirdetések csak a díj elő-
zetes lefizesése mellett közölhetők.

HUSZONEGY ESZTENDŐ óta
közvetít házasságot Nagy Jenő
Rákóczi-ut 57./b. — Telefon
cégnélküli levelezés)

ÖNÁLLÓ műszaki kereskedő Cseh-
szlovákiában, 26 éves, nősülne.
Jelíge: „minden információt kibír.”

SZIGORUAN vallásos házaspárhoz,
elvált vagy özvegyasszony, jó fő-
zónő kerestetik. Lehet vidéki is.
Cím megtudható a kiadóban.

SZERÉNY IGÉNYŰ intelligens, val-
lások nevelő tanítót keresünk, ki
elemi és héber, chümes-rási, vala-
mint németül sikeresen tanítani
tud. Ajánlatokat fizetési igény
megjelölésével kérjük. Horovitz és
Kertész Egyek.

KERESEK októberre szerényigényű
orth. fiatalembert, ki fiamat chü-
mis-rási, kezdő gemórra, első
illetve harmadik elemire tanítani
képes. Teljes ellátás, fizetés meg-
egyezés szerint. Grosz Samu föld-
birtokos. Nyirkércs posta Nyír-
baktá.

ORTH. vallásos, jól főző leányt
keresek mindenek mellé, jó báná-
smód biztosítva Berger, Miskolc,
Széchenyi-u. 103.

KÜLÖNBEJÁRATU szobakonyhával,
üresen, kiadó. Király-u. 15. II. em. 9.

TÖBBÉVES bizonyítvánnyal rendel-
kező házitanító, intelligens, volt
böcher, kütünden vizsgáztat,
gemóret tanít, állást keres. Szíves
ajánlatokat „Szorgalmas” jelíge
kér a kiadóhivatalba.

JÓ MEGJELÉNÉSŰ, jobb családból
való szorgalmas és megbízható,
üzletjárassággal bíró fiatalember,
volt talmudista, bármely szakmá-
ban elhelyezkedne szerény igé-
nyekkel. Előbbi működéséről jó
bizonyítványokkal rendelkeznek. „21
Szombattartó” jelíge a kiadóba.

SZIGORUAN orth leányt keresek
kütüő bánásmóddal. Kohn Sá-
muelné, Balatonszemes.

ש"ס és kb. 150 kötet értékes,
héber halachikus és agadikus
börköltéses jókarban levő
könyvtár olcsó árban azonnal
eladó. Cim: Klein Ignác bo-
dega, Hajduböszörmény.

22 ÉVES intelligens, talmudtudásu
vallások fiatalember jelenleg na-
gyobb községben tanító, elmenne
házitanítónak, lehetőleg oly felté-
tellel, hogy szabad idejét üzletben
tölthesse. Jó bizonyítványokkal
rendelkezik. Rottenstein H., D. Á
részére, Földes, Hajdu m.

PERFEKT gyors- és gépirónő bár-
mely szerény díjazással szombat-
tartó állást keres. Kohn Margit,
Rombach-u. 13. II. 5.

MÉSZ, fával és szénrel égetett, kő-
mentes minőségben, pontos szál-
lítás mellett állandóan kapható
Pollák Zsigmond cégnél, Debre-
cen, Miklós-u. 13.

SÍRKÖVEK minden kivitel-
ben legolcsóbb gyári áron
Schreiber Jakob
villanyerőre berendezett
sírközüzemében Debre-
cen, Hunyadi-utca 14.

Katzburg Salamon
könyvnyomdája

Budapest, Dob ucca 28.

Elvállalja mindennemű nyomtatvá-
nyok elkészítését. — Specialista
héber nyomtatványokban.

מקבל להדפיס ספרים בול ובתנאים קלים.

Kundmachung

Wirkungsvolle in deut-
scher Sprache für jede erdenk-
liche Gelegenheit wie zum
Beispiel Barmizvo, Chas-
ne ר"ה ג'ויג, Gasi-u. Antrittsre-
den verfertige von Fall zu Fall
zu mässigem Preise, unter Dis-
cretion. Honorar von 5 P auf-
wärts, 50 H. Portó recomman-
dirt im voraus erbeten. — Mein
לארץ על פניו auf Perek, Preis: 1.20.

Rabbiner Israel Braun

Budapest, Szövetség ucca 43.

Érdeklődés alkalmával választékkal
mellékelendő. A dróse-ért járó tisztelt-
díj előre küldendő be.

Felelős szerkesztő és kiadóhivatalos
GROSZBERG JENŐ.

Hoffmann és Társa könyvnyomda
Budapest, VI., Próféta ucca 7

אלגעימיונע יודישע צייטונג

ה"ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

ALAPITOTTA:

Groszberg Lipót ז"ל

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, VII., SIP-UTCA 10.
TELEFON: J. 425-90. CSEKKSZÁM: 50.791.
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGÓ

SZERKESZTI:

Groszberg Jenő

נפרה עטרת ראשנו!

הרב הגאון הגדול פאר הדור מוהרר יעקב קאפל ר"ד
זצ"ל ראב"ד דקהלתנו מ"ם בודאפעסט אינו

Irta: óbudai FREUDIGER ÁBRAHÁM, a budapesti orth. hitközség elnöke

Egy mindenképen beteljesedett,
szeméni céloknak szentelt, örök-
értékű eredményeket érlelt életnek
szemlélete által ébresztett érzel-
sel kell tudomást vennünk Reich
Koppel főrabbi megdicsőüléséről.
A mulandóság hatalmát s a hal-
hatatlanság lehetőségét, az emberi
test gyarlóságának voltát és a szel-
lemnek halált legyűrő erejét érez-
zük felénk áradni ebből az i ten-
áldotta életpályából s földi meg-
szűnéséből. A patriarcha itthagyt
minket, gyermekeit, de egész éte
hitközsége erkölcsi tőkénének ér-
tékállományába ment át. A ter-
mészettudósok szerint a napnak
a földre irányított ereje évezredek
után láthatatlanul átalakul ismét
meleget adó s munkát kifejtő ő
szénné. Az ő élete napjának su-
gárzása is beleidegz dött az ő
hitközsége életébe, beleitta magát
a hiveinek lelkébe s örökké hatni
fog, mint a Tóra melegét árasztó,
a miczvo szent munkáját teljesítő
lendület mozgató s lappengő ereje.
Kilencvenegy évet élt, de patriar-
cha korában is fiatal maradt. Szám-
talanszor idézték róla életében a
misna szavát: „a talmudi bölcsék
korban való öregedése higgadt
bölcsességük fo ozódását jelenti.
(zikné talmidé chachomin...). És
ebben a megállapításban évről-
évre egyre több igazság tükröz-
dött vissza. Ide lis módon vezette
hitközségét a béke, a fejlődés, a
vallásosság, a Tóra-tanulás vágá-
nyaira és az ő szava volt eme
ösvények mécsese és az ő példája
eme utaknak jelzője
Élete a pesti és egyáltalában a

Rabbon Jajchonon ben Zakkaj áll
s a befejezését Rabbi Jehúdo Ha-
nósi jel-nti. A korszak eleje egy-
beesik a chorbán-nal, a szentély
lerombolásával és a végén a zsi-
dó szellemi élet egyik tárházának,
a misnának befejezésével. Mikor
Reich Koppel legelőször magában
érezte a hivatottságot a rabbi pá-
lyára és a Tóra szolgálatába álli-
totta, akkor ugyancsak szentély-

rombolás volt. A régi zsidó érté-
kek rombolását jelentette az a
szellem, amely az 1868-i kongressz-
szuson megnyilatkozott. Arról volt
szó, vajjon a Sülchon Orüch-ban
kodifikált szent törvények marad-
janak-e érvényben, azok adják
meg a hitközségi intézmények jel-
legét, avagy a divat változó for-
mája fogja értékelni a szentsége-
inket. S a kongresszuson a ha-
gyományt fölényesen negligáló
irányzat győzött. S akkor az orth.
zsidóság vezeterei úgy érezték, hogy
ugyanazt kell tenni, mint egyko-
ron Rabbon Jajchonon ben Zak-
kaj: a Tóra alapján meg kell szer-
vezni a zsidóságot. Eme építők
és szervezők között ott látjuk az
akkor harminc éves tetterős szobo-
listi rabbit. Az építő munka egyre
haladt, a hitűek tömörültek, új
szervezetet létesítettek. Az új szer-
vezet fényesen kiállta a próbát. A
hitközségekben új vérkeringés in-
dult meg az orthodo ia egyre fej-
lődött intéz ényekben.

A fővárosi orthodox zsidóság
életében új lendületet jelentett
Reich Koppe főrabbiá váló vá-
lasztása. Az ötvenkétéves férfiú
oly odaadással küzdött eszmé-
nyeieért, mint a harminc éves a
kongresszus idején. Községe lel-
kével egybeolvadt az ő lelke. Hir-
neve növelte hitközsége hírnevét.
S életének alkonyán megérhette,
hogy ifjúkori eszméye győzedel
meskedett. Az orthodox zsidóság
k lön képviselőjét kapott a felső-
házban, önállósága kétségtelen at-
tribútuma gyanánt, ő lett a „nósi”,
a zsidóság képviselője, akiben